

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
другий (магістерський) рівень вищої освіти

**на тему: Методичні та практичні аспекти обліку та аналіз
ефективності виробництва у будівельній галузі**

Виконала:	Грибова Анна Олексіївна здобувач спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Керівник:	Гордієнко Микола Іванович професор кафедри обліку і оподаткування
Рецензент:	Гутей Марина Анатоліївна головний бухгалтер товариства з обмеженою відповідальністю «РОАД КОНСТРАКШН» м. Київ

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Кафедра

Ступінь вищої освіти

Спеціальність

Економіки і менеджменту

Обліку і оподаткування

Магістр

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

Затверджую:
І.М. НАЗАРЕНКО

« 08 » листопада 2024 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Грибова Анна Олексіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Методичні та практичні аспекти обліку та аналіз ефективності виробництва у будівельній галузі

2. База практичного дослідження:

ТОВ «Роад Констракшн» м. Київ

керівник роботи **Гордієнко Микола Іванович, к.е.н., професор**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від 25.11. 2024 р. № 3873/ос

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 24 грудня 2025 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична та податкова звітність,

законодавчо - нормативні акти з питань обліку, аналізу і контролю, монографії, фахові

наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань

сучасного стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити економічну сутність категорії «ефективність виробництва»;

вивчити особливості будівельної діяльності та їх вплив на законодавчо-нормативну базу;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

навести організаційно – економічну характеристику об'єкта дослідження;

розкрити особливості обліку прямих витрат та калькулювання собівартості;

визначити сучасний стан бухгалтерського обліку на підприємстві та пропозиції по удосконаленню;

проаналізувати ефективність виробничої діяльності та запропонувати шляхи її підвищення;

сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

«08» листопада 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	жовтень 2024 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2024 р. - січень 2025 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	лютий-липень 2025 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2025 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень-листопад 2025 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2025 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	10-15 грудня 2025 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	15-23 грудня 2025 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	24 грудня 2025 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	18-28 грудня 2025 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	29 грудня 2025 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Анна ГРИБОВА

Керівник роботи

Микола ГОРДІЄНКО

АНОТАЦІЯ

Грибова А.О. «Методичні та практичні аспекти обліку та аналіз ефективності виробництва у будівельній галузі». Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» за освітньою програмою «Облік і оподаткування» зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», Сумський національний аграрний університет, Суми. 2025.

Сьогодні українська економіка поступово виходить зі стану шоку, викликаного масованим військовим вторгненням російської федерації, яке завдало серйозного удару по всіх її ланках. Скоротилися обсяги виробництва і зовнішньої торгівлі, транспортно-логістична, маркетингова, соціальна та інженерна інфраструктура в окремих регіонах були зруйновані, персонал переїхав за кордон і на захід країни. Занепад економіки, відсутність надійної економічної бази, здатної задовольнити військові потреби, суттєво ускладнюють ситуацію на фронті та перешкоджають успіхам української армії. Таким чином, вітчизняна економіка в даний час стає одним з найважливіших фронтів, який визначає як подальший хід військових подій, так і здатність України відновитися в короткостроковій перспективі після закінчення війни.

Будівельна галузь відіграє в цьому важливу роль. Сьогодні будівельна галузь стикається з серйозними проблемами, які заважають їй стабілізувати свою діяльність. В результаті бойових дій більшість будівельних компаній припинили логістичні відносини з постачальниками, знизився товарообіг, в результаті чого вони працювали не регулярно, несли збитки, виробництво і реалізація продукції були перервані, значно зросли витрати на будівництво і терміни зведення об'єктів

Актуальність будівельної галузі в Україні надзвичайно висока, оскільки вона є ключовою для відновлення інфраструктури та житла, стимулювання економічного зростання та створення робочих місць, але стикається з серйозними викликами: дефіцит кадрів, високі ціни на матеріали, логістичні проблеми та необхідність залучення інвестицій для відбудови. Галузь переорієнтована на повоєнне відновлення та модернізацію, попри військові ризики.

Таким чином, дослідження методичних і практичних аспектів обліку та аналіз ефективності виробництва у будівельній галузі є актуальним і має практичне значення.

Проведений аналіз наукових досліджень та публікацій дозволив зробити висновки та сформулювати власні результати наукового дослідження, щодо підвищення ефективності виробництва підприємств будівельної сфери та організації обліку, а саме: = узагальнено сучасні підходи щодо трактування змісту поняття «ефективність виробництва», ідентифіковано їх різноманітність і багатогранність, що свідчить про відсутність єдиного універсального підходу до визначення даної категорії; = обґрунтовано удосконалення методичних підходів до обліку витрат і результатів виробництва у будівельній галузі з урахуванням її галузевих особливостей; = дістало подальший розвиток система показників аналізу ефективності виробничої діяльності будівельних підприємств з метою підвищення інформативності управлінських рішень; = удосконалено обліково-аналітичне забезпечення оцінювання ефективності виробництва шляхом поєднання бухгалтерського обліку та економічного аналізу в єдину інформаційну систему управління.

Ключові слова: облік, аналіз, ефективність виробництва, будівельна галузь, обліково-аналітичне забезпечення.

SUMMARY

Hrybova A.O. «Methodological and practical aspects of accounting and analysis of production efficiency in the construction industry». Qualification work for the degree of higher education «Master» in the educational program «Accounting and Taxation» in the specialty 071 «Accounting and Taxation», Sumy National Agrarian University, Sumy. 2025.

Today, the Ukrainian economy is gradually emerging from a state of shock caused by the massive military invasion of the Russian Federation, which dealt a serious blow to all its links. The volume of production and foreign trade has decreased, the transport and logistics, marketing, social and engineering infrastructure in some regions has been destroyed, the personnel have moved abroad and to the west of the country. The decline of the economy, the lack of a reliable economic base capable of meeting military needs, significantly complicate the situation at the front and hinder the successes of the Ukrainian army. Thus, the domestic economy is currently becoming one of the most important fronts, which determines both the further course of military events and Ukraine's ability to recover in the short term after the end of the war.

The construction industry plays an important role in this. Today, the construction industry faces serious problems that prevent it from stabilizing its activities. As a result of hostilities, most construction companies have terminated logistical relations with suppliers, trade turnover has decreased, as a result of which they have worked irregularly, incurred losses, production and sales of products have been interrupted, construction costs and construction deadlines have increased significantly

The relevance of the construction industry in Ukraine is extremely high, as it is key to restoring infrastructure and housing, stimulating economic growth and creating jobs, but it faces serious challenges: a shortage of personnel, high prices for materials, logistical problems and the need to attract investment for reconstruction. The industry is reoriented to post-war recovery and modernization, despite military risks.

Thus, the study of methodological and practical aspects of accounting and analysis of production efficiency in the construction industry is relevant and has practical significance.

The conducted analysis of scientific research and publications allowed us to draw conclusions and form our own results of scientific research on increasing the production efficiency of construction enterprises and the organization of accounting, namely: = modern approaches to interpreting the content of the concept of "production efficiency" were generalized, their diversity and multifacetedness were identified, which indicates the absence of a single universal approach to defining this category; = improvement of methodological approaches to accounting for costs and production results in the construction industry was justified, taking into account its industry characteristics; = the system of indicators for analyzing the efficiency of production activities of construction enterprises was further developed in order to increase the informativeness of management decisions; = accounting and analytical support for assessing production efficiency was improved by combining accounting and economic analysis into a single management information system.

Keywords: accounting, analysis, production efficiency, construction industry, accounting and analytical support.

ЗМІСТ

	ВСТУП	7
	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА	
РОЗДІЛ 1	АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА В БУДІВЕЛЬНІЙ СФЕРІ	11
1.1	Економічна сутність ефективності виробництва	11
1.2	Особливості будівельної діяльності та їх вплив на організацію обліку	13
1.3	Методи обліку витрат у будівництві	18
РОЗДІЛ 2	СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ТОВ «РОАД КОНТРАКШН»	21
2.1	Організаційно-економічна характеристика підприємства	21
2.2	Особливості обліку прямих витрат та калькулювання собівартості будівельно-ремонтних робіт	31
2.3	Система управлінського та фінансового обліку на підприємстві	37
РОЗДІЛ 3	АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	49
3.1	Аналіз обсягу виробництва, структури та динаміки будівельних робіт	49
3.2	Аналіз витрат, собівартості та рентабельності будівельного виробництва	53
3.3	Шляхи підвищення ефективності виробничої діяльності та вдосконалення обліку	60
	ВИСНОВКИ	66
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
	ДОДАТКИ	75

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні українська економіка поступово виходить зі стану шоку, викликаного масованим військовим вторгненням російської федерації, яке завдало серйозного удару по всіх її ланках. Скоротилися обсяги виробництва і зовнішньої торгівлі, транспортно-логістична, маркетингова, соціальна та інженерна інфраструктура в окремих регіонах були зруйновані, персонал переїхав за кордон і на захід країни. Занепад економіки, відсутність надійної економічної бази, здатної задовольнити військові потреби, суттєво ускладнюють ситуацію на фронті та перешкоджають успіхам української армії.

Таким чином, вітчизняна економіка в даний час стає одним з найважливіших фронтів, який визначає як подальший хід військових подій, так і здатність України відновитися в короткостроковій перспективі після закінчення війни.

Будівельна галузь відіграє в цьому важливу роль. Сьогодні будівельна галузь стикається з серйозними проблемами, які заважають їй стабілізувати свою діяльність. В результаті бойових дій більшість будівельних компаній припинили логістичні відносини з постачальниками, знизився товарообіг, в результаті чого вони працювали не регулярно, несли збитки, виробництво і реалізація продукції були перервані, значно зросли витрати на будівництво і терміни зведення об'єктів

Актуальність будівельної галузі в Україні надзвичайно висока, оскільки вона є ключовою для відновлення інфраструктури та житла, стимулювання економічного зростання та створення робочих місць, але стикається з серйозними викликами: дефіцит кадрів, високі ціни на матеріали, логістичні проблеми та необхідність залучення інвестицій для відбудови. Галузь переорієнтована на повоєнне відновлення та модернізацію, попри військові ризики.

Таким чином, дослідження методичних і практичних аспектів обліку та аналіз ефективності виробництва у будівельній галузі є актуальним і має практичне значення.

На сьогодні даному питанню присвячено багато наукових публікацій, як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, зокрема: Голов С. Ф. [2], Краєвський В.М.

[8], Петрик О.А. [14], Ткачено Н.М. [23], Хринюк О.С. [25], Özyürek H. [30], Chen Y. [26], Jayusman S.F. [27], Olawale Y.A. [29] та інші.

Кваліфікаційна робота виконана у відповідності до напрямків наукових робіт Сумського національного аграрного університету з теми: «Теоретичні, методологічні та практичні аспекти трансформації формування та аудиту обліково-звітної компоненти управління підприємств (установ, організацій) в транспаретних умовах інноваційної економіки» (номер держреєстрації 0122U 001378).

Метою роботи є дослідження методичних та практичних аспектів обліку й аналізу ефективності виробництва у будівельній галузі з метою вдосконалення інформаційного забезпечення управлінських рішень.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи передбачається вивчення чинної нормативно-правової бази, сучасних підходів до організації бухгалтерського обліку витрат і результатів виробничої діяльності будівельних підприємств, а також методів економічного аналізу ефективності їх функціонування. Отримані результати мають сприяти підвищенню економічної результативності та конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі.

Відповідно до мети кваліфікаційної роботи поставлені наступні завдання:

- * дослідити економічну сутність категорії «ефективність виробництва» відносно будівельної галузі;
- * проаналізувати нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей виробничої діяльності будівельних підприємств;
- * розкрити сутність, переваги і недоліки методів обліку витрат в будівництві;
- * охарактеризувати організаційно-економічні результати діяльності підприємства будівельної галузі;
- * дослідити особливості обліку прямих витрат та калькулювання собівартості будівельно-ремонтних робіт на об'єкті дослідження;
- * визначити недоліки в організації обліку та запропонувати шляхи вдосконалення;
- * провести аналіз ефективності виробничої діяльності підприємства;

* запропонувати напрями аналітичного забезпечення вдосконалення підвищення ефективності виробництва.

Об'єктом дослідження виступає процес виробничої діяльності підприємств будівельної галузі, зокрема система формування, обліку та аналізу витрат і результатів виробництва, а також оцінювання ефективності використання ресурсів у процесі здійснення будівельних робіт.

Предметом дослідження є сукупність методичних підходів, прийомів і практичних інструментів бухгалтерського обліку та економічного аналізу ефективності виробництва у будівельній галузі, а також інформаційні потоки й показники, що використовуються для оцінювання результативності виробничої діяльності будівельних підприємств.

Інформаційну базу в процесі здійснення дослідження склали: фінансова і податкова звітність підприємства; нормативно – законодавча база з тематики дослідження; наукові публікації вітчизняних та іноземних учених, тощо.

В кваліфікаційній роботі були використані методи теоретичного та порівняльного аналізу, емпіричних досліджень, а також методи фінансового аналізу для дослідження конкретного об'єкта дослідження.

До наукової новизни одержаних результатів можна віднести:

- = узагальнено сучасні підходи щодо трактування змісту поняття «ефективність виробництва», ідентифіковано їх різноманітність і багатогранність, що свідчить про відсутність єдиного універсального підходу до визначення даної категорії;

- = обґрунтування удосконалення методичних підходів до обліку витрат і результатів виробництва у будівельній галузі з урахуванням її галузевих особливостей;

- = розвиток системи показників аналізу ефективності виробничої діяльності будівельних підприємств з метою підвищення інформативності управлінських рішень;

= удосконалення обліково-аналітичного забезпечення оцінювання ефективності виробництва шляхом поєднання бухгалтерського обліку та економічного аналізу в єдину інформаційну систему управління.

Апробація результатів дослідження. Основні напрацювання кваліфікаційної роботи були апробовані на Міжнародній мультидисциплінарній науковій інтернет-конференції «Світ наукових досліджень», м. Ополе, Польща, 21-22 жовтня 2025 року та IV Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації», м. Суми, Україна, 18 листопада 2025 року.

Публікації. Загалом за темою дослідження опубліковано дві тези на міжнародних науково-практичних конференціях, загальним обсягом 0,4 ум. друкованих аркушів.

Робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновку, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 75 сторінок, в свою чергу основний текст кваліфікаційної роботи розміщено на 65 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 8 рисунків, 14 таблиць, 8 додатків, список використаних джерел становить 30 найменувань і розміщений на чотирьох сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА В БУДІВЕЛЬНІЙ СФЕРІ

1.1 Економічна сутність ефективності виробництва

Ефективність виробництва - це показник, що відображає результативність діяльності та рівень використання ресурсів. Він характеризує не лише зростання обсягів виробництва, а й те, яких витрат потребує це зростання, тобто демонструє якість економічного розвитку. Нині ефективність виробництва є однією з провідних характеристик функціонування підприємств [2].

Сьогодні ефективність виробництва є однією з ключових характеристик економічної діяльності. Це явище має різносторонній та різноплановий характер.

Виділяють ефективність процесу відтворення загалом та його окремих стадій: виробництва, розподілу, обміну та споживання. Розглядають продуктивність усієї національної економіки, окремих її галузей, підприємств, а також продуктивність економічної діяльності кожного працівника. З огляду на активний розвиток міжнародних інтеграційних процесів, визначають також продуктивність зовнішньоекономічних зв'язків та світової економіки.

Економічна ефективність означає отримання максимально можливого результату за мінімальних витрат живої та уречевленої праці. Вона відображає дію закону економії часу та характеризує раціональність використання ресурсів. У ринкових умовах узагальненим показником ефективності традиційно виступає норма прибутку, хоча для багатьох підприємств розвинених країн важливим стає показник чистого доходу на одного працівника.

Загалом економічна ефективність визначає здатність підприємства оптимально задовольняти потреби ринку, використовуючи необхідні ресурси найраціональнішим способом, що узгоджується з підходом К. Еклунда [3].

У сфері економіки підприємець організовує власну діяльність з метою отримання результату у вигляді створеної вартості, використовуючи власні та залучені ресурси, зокрема капітал і працю найманих працівників.

Тому ефективність виробництва відображає підсумкові результати використання ресурсів і робочої сили за певний період та визначається співвідношенням:

Ефективність = результат / витрати.

Залежно від мети оцінювання результат може характеризуватися різними показниками як проміжних, так і кінцевих результатів діяльності. Економічний ефект, зокрема, може вимірюватися:

- * прибутком,
- * економією ресурсів
- * чи зниженням собівартості.

Відповідно цими ж показниками визначається економічна ефективність виробництва:

- продуктивність;
- фондомісткість праці;
- фондівіддача;
- фондомісткість продукції;
- матеріалівіддача;
- матеріаломісткість продукції;
- економічна ефективність капітальних вкладень;
- енергомісткість продукції та інше [4].

На мікрорівні продуктивність праці характеризує співвідношення між обсягом виготовленої продукції та трудовими ресурсами, задіяними у виробництві, тобто кількістю працівників або людино-годин за певний період.

Фондомісткість відображає, яку вартість основних засобів припадає на одиницю виготовленої продукції, тобто є оберненим показником фондівіддачі.

Фондовіддача показує, наскільки ефективно використовуються основні виробничі фонди, визначаючи обсяг продукції, отриманий з одиниці їхньої вартості.

Матеріаловіддача відображає ефективність використання матеріальних ресурсів, показуючи, який обсяг продукції отримано з кожної вкладеної одиниці матеріалів, сировини, енергії чи палива.

Матеріаломісткість, як обернений показник, характеризує вартість спожитих матеріальних ресурсів, що припадає на одиницю продукції.

Економічна ефективність капітальних вкладень визначає результативність інвестицій у виробництво та розраховується як співвідношення між обсягом інвестованих коштів і приростом виробництва, який вони забезпечили.

Енергомісткість продукції характеризує обсяг енергетичних ресурсів, витрачених на виробництво, у розрахунку на валову продукцію.

Ефективність виробництва відображає здатність підприємства отримувати максимальний результат за мінімальних витрат ресурсів.

Вона свідчить про раціональне використання праці, матеріалів та фінансових ресурсів і проявляється у зростанні продуктивності, підвищенні якості продукції, зниженні витрат та вдосконаленні технологічних процесів. Висока ефективність забезпечує конкурентоспроможність підприємства та є ключовою умовою його сталого розвитку.

1.2 Особливості будівельної діяльності та їх вплив на організацію обліку

Будівельна діяльність займає особливе місце в світовій економіці, оскільки вона забезпечує створення або ж відтворення основних засобів суспільного виробництва, формування інфраструктури та поліпшення умов життєдіяльності населення. Специфіка будівельної галузі обумовлює потребу у застосуванні спеціальних методичних підходів до організації бухгалтерського обліку, планування, розрахунків та фінансового контролю. Врахування таких особливостей дозволяє забезпечити достовірність фінансової інформації,

оптимізувати витрати та ефективно управляти результатами діяльності підприємств, що займаються будівництвом.

Однією з основних характеристик будівельного виробництва є досить тривалий термін під час якого йде виконання робіт. Будівництво об'єктів може тривати від кількох місяців до кількох років. Це зумовлює певні наслідки для обліку:

- значні обсяги капітальних вкладень, що не дають негайної економічної віддачі;
- необхідність обліку витрат за кожним окремим контрактом, етапом або ж об'єктом;
- проблема розподілу накладних витрат у часі та між декількома об'єктами;
- порядок визначення фінансового результату — на дату завершення робіт або за методом відсотка завершеності.

Тривалий цикл збільшує вплив зовнішніх факторів таких, як: інфляції, зміни вартості матеріалів, законодавства, тому облік має бути гнучким та адаптивним.

Кожний об'єкт будівництва характеризується декількома індивідуальними особливостями, такими як цільове використання, габарити, технічні специфікації та місце розташування, будівельна продукція не належить до категорії масового виробництва та не підлягає уніфікації. Це зумовлює наступне:

- організацію обліку витрат за окремими об'єктами та угодами з підрядником;
- досить складне формування нормативів ресурсів та обчислення собівартості;
- активне використання кошторисної документації як базового елемента обліково-аналітичної діяльності.

Кошторис у будівництві відіграє важливу роль у процесах контролю та планування, але все ж таки бувають розбіжності під час будівництва (наприклад, під час будівництва була інфляція, підвищення курсу, через що збільшилась вартість матеріалів), тому кошторис потребує ретельного дослідження [11].

Будівельні роботи зазвичай здійснюються безпосередньо на майданчиках, або ж віддалених один від одного та від основного місця розташування підприємства. Така особливість впливає на:

- формування системи оперативного обліку на об'єктах;
- вчасне забезпечення матеріалів на об'єкті;
- забезпечення контролю за збереженням матеріалів та інструментів на місці використання;
- організацію обліку транспортних витрат, тимчасових споруд, переміщення техніки;
- використання експедиційної форми організації складів.

Для документального забезпечення використовуються лімітно-забірні карти, акти на списання матеріалів, журнали робіт тощо.

Матеріальні ресурси становлять одну з найбільших часток у собівартості будівельно-монтажних робіт. Звідси випливає:

- важливість точного обліку матеріалів та контроль їх фактичного використання на об'єкті;
- необхідність розділення витрат за прямими та непрямими статтями;
- облік відходів, зворотних матеріалів, повторного використання ресурсів;
- вартість матеріалів може суттєво коливатися, що потребує використання методів переоцінки запасів і контролю цін у постачальників.

Досить часто бувають такі випадки, коли об'єкт робить не одне підприємство, а також і декілька підрядників, що може ускладнювати з однієї сторони деякі процеси. Такими процесами є:

- облік розрахунків за договором підряду в розрізі кожного субпідрядника;
- необхідність узгодження актів виконаних робіт (форма КБ-2в), розрахунок експлуатації машин та довідок про вартість (форма КБ-3) затверджені ДСТУ Б Д.1.1-1:2013 «Правила визначення вартості будівництва» [6] ;
- розмежування відповідальності за якість та строки виконання робіт;

- правильне документування взаєморозрахунків є ключовим для уникнення спорів між учасниками будівництва;
- відповідальність за закупівлю матеріалів.

Будівельні роботи часто здійснюються на відкритому повітрі, тому підпадають під вплив сезонності:

- переривання робіт у несприятливі погодні умови;
- проблемні моменти з оплатою простоїв;
- важливість обліку тимчасових захисних споруд;
- планування графіка робіт для зменшення простоїв.

Це вимагає врахування в обліку фактичних трудових витрат у динамічно змінюваних умовах [10].

Будівельна техніка — крани, екскаватори, бурові установки — становить високовартісні основні засоби. Їх експлуатація спричиняє:

Необхідність окремого обліку витрат на утримання машин і механізмів.

Розподіл цих витрат між об'єктами залежно від часу роботи або обсягів виконаних операцій.

Ведення обліку пального, мастильних та витратних матеріалів.

Для контролю застосовуються наряди на роботу машин, машинні облікові листи.

Будівельні підприємства застосовують специфічний порядок визнання доходу. Міжнародні та національні стандарти передбачають:

- метод відсотка завершеності — дохід визнається поступово відповідно до стадії виконання робіт;
- метод завершеного контракту — дохід відображається лише після закінчення будівництва.

Вибір методу визначається умовами договору, що має бути чітко відображено в обліковій політиці підприємства.

Будівельна діяльність як і інші галузі супроводжується зазвичай величезним обсягом документації:

- проєктно-кошторисні матеріали;
- акти приймання-передачі робіт;
- видаткові накладні та акти виконаних робіт;
- журнали виконання робіт;
- договори, календарні плани, дефектні акти.

Невідповідність документів може спричинити неприйняття витрат замовником та фінансові втрати [9].

Процес здачі об'єкта завершуються технічним наглядом, оформленням актів введення об'єкта в експлуатацію відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 461 від 13.04.2011 року [7]. Також підприємства несуть гарантійні зобов'язання щодо усунення дефектів, що потребує створення забезпечень згідно з НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [8].

Отже, будівельна діяльність відрізняється специфічними технологічними, організаційними та фінансово-економічними процесами, що значно впливають на систему бухгалтерського обліку. Значна витрата матеріалів, індивідуальний характер кінцевого продукту, тривалі терміни виконання робіт, складність контрактних відносин, необхідність у технічному нагляді та гарантійних зобов'язаннях - все це зумовлює використання особливих методик обліку. Для забезпечення надійності фінансової інформації будівельні компанії повинні детально розробляти облікову політику, організовувати облік витрат за об'єктами, забезпечувати дієвий контроль за ресурсами та належне оформлення господарських операцій.

Тож правильна організація бухгалтерського обліку в будівельній галузі є важливою умовою для підвищення ефективності діяльності, своєчасного завершення будівництва та посилення конкурентних позицій підприємства на ринку.

1.3 Методи обліку витрат у будівництві

Облік витрат у галузі виробництва, особливо у дорожньому має свої специфічні методичні вимоги через тривалість контрактів, велику матеріаломісткість, застосування спеціальної техніки, значну кількість субпідрядних робіт та нормативну прив'язку собівартості до кошторисних норм. Основні методи обліку витрат, що застосовуються в дорожньому будівництві, можна умовно розподілити на бухгалтерські методи визнання витрат і техніко-кошторисні підходи до визначення вартості робіт.

Для дорожнього будівництва типовим є облік витрат за окремими договорами підряди або за конкретними об'єктами (певні дорожні ділянки (ямковий ремонт), утримання ділянок, поточні та капітальні ремонти). Витрати групуються за об'єктами/договорами — прямі матеріали, заробітна плата, експлуатація машин та накладні витрати — що дає повну картину собівартості кожного окремого проєкту. Даний підхід відповідає національному положенню (стандарту) бухгалтерського обліку щодо будівельних контрактів та вимогам кошторисної документації [12].

Практично це реалізується через:

- закріплення первинних документів (наряди, акти КБ-2в, довідки КБ-3) за конкретним договором [13];
- ведення обліку незавершеного будівництва на рахунках аналітично по об'єктах [12].

При довготривалих контрактах (особливо капітальні ремонти, реконструкції та будівництво нових ділянок доріг) застосовується метод визнання доходів і пов'язаних витрат пропорційно ступеню завершеності робіт. Використання цього підходу детально описано в НП(С)БО 18 «Будівельні контракти», а також узгоджується з міжнародними стандартами (МСФЗ 15). Метод дозволяє показувати у фінансовій звітності частину доходу та витрат до завершення об'єкта, що є досить важливим при багаторічних дорожніх контрактах [12].

Оцінка ступеня завершеності проєкту може здійснюватися на основі:

- співвідношення фактично здійснених витрат на звітну дату до загальних запланованих витрат;
- або на основі порівняння фактично виконаного обсягу робіт (наприклад, фізичний обсяг, обсяг укладеного асфальту, обсяг земляних робіт) з передбаченим проєктною документацією обсягом.

Вартість дорожніх робіт часто визначається або коригується згідно з встановленими нормативами, кошторисними нормами та методиками галузевого профілю. В Україні діє спеціальна Методика визначення вартості дорожніх робіт та послуг (наказ Міністерства інфраструктури України №753 від 07.10.2022 року) та стандарти/правила визначення вартості будівництва (ДСТУ Б Д.1.1-1:2013). Ці документи задають підходи до розподілу витрат, включення супутніх витрат, а також порядок формування кошторисної (нормативної) вартості робіт [14].

Нормативний підхід є важливим для:

- підготовки інвестиційної та кошторисної документації (фінансування з бюджету та проведення конкурсних торгів);
- встановлення вихідних цін для контрактів;
- обчислення вартості робіт за відсутності або необхідності уточнення наявних фактичних даних.

Дорожнє будівництво використовує спеціальну техніку, тож витрати на її експлуатацію (паливо, ремонт, амортизація) часто розподіляються за фактичними машино-годинами або пробігом. Для документального підтвердження використовуються машинні наряди та подорожні листи. Розподіл таких витрат між об'єктами дозволяє коригувати собівартість залежно від інтенсивності використання техніки.

Контроль використаних матеріалів та їх списання здійснюється відповідно до кошторисних норм і типових розцінок (включно з формами КБ-2в/КБ-3 для відображення обсягу і вартості виконаних робіт). Для дорожнього будівництва

визначено норми витрат на асфальтобетон, щебінь, бітум, емульсії тощо; відхилення від норм вимагають документального обґрунтування [13].

Загальновиробничі витрати, адміністративні та інші непрямі витрати розподіляються між об'єктами на базі таких критеріїв:

- прямі витрати;
- вартість робіт;
- машино-години;
- інші релевантні бази розподілу.

Вибір бази має бути економічно обґрунтований та відображений в обліковій політиці підприємства згідно до вимог законодавства і стандартів [12].

У дорожньому будівництві важливо правильно вести облік витрат, оскільки роботи виконуються довго, у складних умовах і потребують багато техніки та матеріалів. Використання спеціальних методів обліку, таких як визначення витрат для кожного об'єкта, облік за ступенем готовності робіт та застосування кошторисів, допомагає точно встановити собівартість будівництва дороги. Це дає можливість підприємству краще контролювати свої витрати, правильно визначати фінансові результати та ефективніше планувати свою діяльність.

РОЗДІЛ 2

СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ТОВ «РОАД КОНТРАКШН»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Досліджуване товариство з обмеженою відповідальністю «Рoad Констракшн» зареєстроване в м. Київ, вул. Мельникова, буд. 12., але воно фактично функціонує в м. Суми.

Досліджуване ТОВ «Рoad Констракшн» було створене 16 грудня 2013 року, власником є Мачула Віталій Сергійович, а директором – Шумило Іван Дмитрович. На сьогоднішній день головним бухгалтером є Гутей Марина Анатоліївна.

Основним видом діяльності є будівництво доріг і автострад, також інші зареєстровані види діяльності: виготовлення виробів із бетону для будівництва, підготовчі роботи на будівельному майданчику, розвідувальне буріння, електромонтажні роботи, монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування, інші будівельно-монтажні роботи і так далі.

ТОВ «Рoad Констракшн» є платником:

- * податку на прибуток підприємств (ставка 18 % від фінансового результату, скоригованого на податкові різниці);
- * податку на додану вартість (ПДВ) за ставкою 20 % при реалізації робіт та послуг;
- * Єдиний соціальний внесок (ЄСВ);
- * податок з доходів фізичних осіб;
- * військовий збір;
- * місцеві податки та збори.

Динаміку активів ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» в 2022 - 2024 рр. наведено в таблиці 2.1.

Аналізуючи динаміку активів ДП ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» (Таблиця 2.1) за період 2022 – 2024 років, можна зробити кілька ключових висновків.

Таблиця 2.1 – Динаміка активів ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» в 2022 - 2024 рр., тис. грн.

Показники	роки			абсолютний приріст (відхилення), +,–		відносний приріст (відхилення), %		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Нематеріальні активи	461,3	247,7	32,6	-213,6	-215,1	-46,30	-86,84	-92,93
Незавершені капітальні інвестиції	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Основні засоби:	6416,5	4596,2	2971,5	-1820,3	-1624,7	-28,37	-35,35	-53,69
Довгострокові біологічні активи	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	7556,4	5520,7	3680,9	-2035,7	-1839,8	-26,94	-33,33	-51,29
Виробничі запаси	57709,1	37 455	41 351	-20254	3895,2	-35,10	10,40	-28,35
Незавершене виробництво	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Готова продукція	4285,5	1 764	2 192	-2521,7	427,7	-58,84	24,25	-48,86
Запаси	57709,1	37455,3	41350,5	-20254	3895,2	-35,10	10,40	-28,35
Поточні біологічні активи	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	146444,7	86889,6	123227	-59555	36337,2	-40,67	41,82	-15,85
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	55969,1	70 536,30	86497,7	14567,2	15961,4	26,03	22,63	54,55
Гроші та їх еквіваленти	9656,5	60231,7	12145,5	50575,2	-48086,2	523,74	-79,84	25,78
Інші оборотні активи	27151,5	44670,8	42933,3	17519,3	-1737,5	64,52	-3,89	58,12
ОБОРОТНІ АКТИВИ	304418,1	331643,9	331296	27225,8	-348	8,94	-0,10	8,83
БАЛАНС	311974,5	337164,6	334977	25190,1	-2187,8	8,07	-0,65	7,37

Джерело: розраховано автором на підставі звітності досліджуваного підприємства

Нематеріальні активи зменшуються протягом аналізованого періоду, зменшуються на 46,30 % до 2023 року, а до 2024 року на 92,93 %.

Незавершені капітальні інвестиції на даному підприємстві взагалі відсутні, це може свідчити про відсутність вкладень у цей напрям.

Основні засоби демонструють значне зниження, скоротившись на 53,69% у 2024 році порівняно з 2022 роком, що вказує на значне їх вибуття чи зношування.

Таблиця 2.2 – Зміна структури джерел фінансування ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» у 2022–2024 роках (тис. грн).

Показники	роки			абсолютний приріст (відхилення), +,–		відносний приріст (відхилення), %		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Зареєстрований (пайовий) капітал	15	15	15	0	0	0,00	0,00	0,00
Додатковий капітал	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Резервний капітал	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	10242,7	12965,6	14483,3	2722,9	1517,7	26,58	11,71	4,14
Інші довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	120847,70	33743,40	30002,5	-87104	-3740,9	-72,08	-11,09	-7,52
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	312,6	225,2	232,8	-87,4	7,6	-27,96	3,37	-2,55
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	45,9	64,1	2,1	18,2	-62	39,65	-96,72	-9,54
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	291,6	233,6	10,2	-58	-223,4	-19,89	-95,63	-9,65
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Поточні забезпечення	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Інші поточні зобов'язання	175219,00	284939,9	285253,1	109721	313,2	62,62	0,11	6,28
ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	301716,8	324199,0	320493,5	22482,2	-3705,5	7,45	-1,14	0,62
Баланс	311974,5	337164,6	334976,80	25190,1	-2187,8	8,07	-0,65	0,74

Джерело: розраховано автором на підставі звітності досліджуваного підприємства

У 2023 та 2024 роках порівняно з 2022 роком обсяг запасів зменшився відповідно на 35,10 % і 28,35 %, що зумовлено наслідками воєнного стану в Україні. Водночас у 2024 році порівняно з 2023 роком запаси зросли на 10,40 %.

Дебіторська заборгованість за продукцію за цей період скоротилася на 15,85 %, що може свідчити про певне поліпшення умов розрахунків або зменшення обсягів продажу з відстрочкою платежу. Загальна вартість активів підприємства у 2022–2024 роках збільшилася на 7,37 %, що підтверджує поступове зростання майнового потенціалу.

Щодо джерел фінансування, власний капітал зріс на 4,14 % за два роки, при цьому зареєстрований капітал залишався незмінним (Таблиця 2.2). Поточні зобов'язання підвищилися лише на 0,62 %, що свідчить про стабільний фінансовий стан та ефективне управління короткостроковими боргами.

Загалом динаміка показників демонструє зважену політику підприємства та підтримання належного рівня фінансової стійкості.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги скоротилася на 7,52 %, що свідчить про поліпшення розрахунків із постачальниками. Заборгованість перед бюджетом зменшилася на 2,55 %, що вказує на своєчасне виконання податкових зобов'язань.

Розрахунки зі страхування також значно скоротилися — на 9,54 % порівняно з 2022 роком та на 96,72 % порівняно з 2023 роком, що демонструє суттєве покращення у їх управлінні.

Натомість інші поточні зобов'язання зросли на 6,28 %, що відображає збільшення окремих видів боргових зобов'язань.

У підсумку баланс підприємства підвищився на 0,74 %, що свідчить про незначне збільшення активів та розширення фінансових можливостей підприємства.

Дані Таблиці 2.3 відображають зміни, що відбулися у складі фінансових результатів ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» упродовж досліджуваного періоду.

Аналіз фінансових результатів ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» за 2022–2024 роки показує нестабільність основних показників діяльності та потребу в заходах для покращення фінансових результатів.

Таблиця 2.3 – Зміни фінансових результатів ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» у 2022–2024 роках (тис. грн).

Показники	роки			абсолютний приріст (відхилення), +, –		відносний приріст (відхилення), %		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	142703,90	75506,40	142918,10	-67198	67411,7	-47,09	89,28	0,15
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	122100,5	49224,3	135504,7	-72876	86280,4	-59,69	175,28	10,98
Валовий прибуток (збиток)	20603,40	26282,10	7413,40	5678,7	-18869	27,56	-71,79	-64,02
Інші операційні доходи	19,8	2031,1	2201,2	2011,3	170,1	10158,08	8,37	11017,17
Інші операційні витрати	17709,4	29 053,30	7900,7	11343,9	-21153	64,06	-72,81	-55,39
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Інші доходи	293,5	2591	1588,4	2297,5	-1002,6	782,79	-38,70	441,19
Фінансові витрати	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Інші витрати	7,3	0	0	-7,3	0	-100,00	0,00	-100,00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	3200	1850,9	3302,3	-1349,1	1451,4	-42,16	78,42	3,20
Витрати (дохід) з податку на прибуток	576	333,2	594,4	-242,8	261,2	-42,15	78,39	3,19
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	2624	1517,7	2707,9	-1106,3	1190,2	-42,16	78,42	3,20

Джерело: розраховано автором на підставі звітності досліджуваного підприємства

Чистий дохід від реалізації продукції у 2024 році знизився майже на 47 % порівняно з попередніми роками, що свідчить про труднощі у збуті продукції.

Собівартість реалізованої продукції за цей період зросла на 10,98 %, що відображає збільшення витрат на виробництво.

Валовий прибуток у 2024 році зменшився на 64,02 % порівняно з 2022 роком, тоді як у 2023 році спостерігалось його зростання.

Інші операційні доходи після 2022 року демонструють стабільне підвищення — з 19,8 тис. грн у 2022 році до понад 2 тис. тис. грн у 2023 та 2024 роках, що вказує на покращення результатів від додаткових операційних видів діяльності.

Адміністративні витрати на даному відсутні взагалі.

Інші операційні витрати зменшилися на 55,39 % у 2024 році в порівнянні з 2022 роком. Це в подальшому може покращити загальні фінансові результати підприємства.

Чистий фінансовий результат у 2024 році збільшився на 3,20 %, що вказує на незначне покращення фінансової сторони підприємства. Для підвищення чистого прибутку підприємство повинно зосередитися на оптимізації витрат та підвищенні операційної ефективності.

Необхідно підвищити результативність збутової діяльності та розширити канали реалізації продукції, здійснити аудит адміністративних витрат, зосередитися на скороченні виробничих витрат шляхом модернізації технологічних процесів і впровадити заходи з їх оптимізації. Важливо підтримувати тенденцію зниження операційних витрат для забезпечення стабільного прибутку, а також посилити фінансовий контроль і управління грошовими потоками з метою підвищення стійкості фінансових результатів.

Аналіз динаміки показників ліквідності ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» за період 2022 -2024 рр. вказує на поступове покращення ліквідності підприємства, однак вони все ще знаходяться на межі допустимих значень.

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) протягом останніх років залишився майже незмінним, адже у 2024 році порівняно з 2022 роком збільшився всього на 0,02.

Таблиця 2.4 – Зміни показників ліквідності ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» у 2022–2024 роках.

Показники	роки			абсолютний приріст (відхилення), +,–		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1,01	1,02	1,03	0,01	0,01	0,02
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,79	0,81	0,83	0,02	0,02	0,04
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,19	0,04	0,16	-0,15	0,01
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	1,67	4,60	6,94	2,93	2,34	5,27

Джерело: розраховано автором на підставі звітності досліджуваного підприємства

Якщо значення коефіцієнту поточної ліквідності (покриття) буде вище ніж 1 свідчить, що підприємство загалом може покривати поточні зобов'язання обіговими активами, але рівень ліквідності залишається мінімально допустимим.

Коефіцієнт швидкої ліквідності залишився практично стабільним, збільшившись у 2024 році лише на 0,04 порівняно з 2022 роком.

Це свідчить про здатність підприємства виконувати поточні зобов'язання навіть без урахування запасів, хоча значення нижче 1 вказує на недостатність ліквідних активів.

У 2022 р. показник коефіцієнту абсолютної ліквідності- 0,03, а у 2023 р. різко зріс до 0,19, але у 2024 р. знизився до 0,04.

Це вказує на нестабільність грошових коштів: у 2023 р. підприємство мало достатній запас для негайного погашення частини зобов'язань, однак у 2024 р. рівень ліквідності знову став критично низьким.

Підвищення цього показника є критично важливим для покращення фінансової стійкості підприємства.

Спостерігається суттєве зростання показника співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості (+5,27 за два роки). Це означає, що дебіторська заборгованість значно перевищує кредиторську.

Така ситуація може свідчити про неефективну політику управління дебіторською заборгованістю, коли підприємство «кредитує» своїх покупців, що знижує ліквідність і може призводити до проблем з оборотністю коштів.

У 2022–2024 рр. підприємство демонструє поступове покращення показників поточної та швидкої ліквідності, однак вони все ще знаходяться на межі допустимих значень. Абсолютна ліквідність нестабільна, що свідчить про проблеми з управлінням грошовими потоками.

Найбільш ризиковою тенденцією є значне зростання дебіторської заборгованості відносно кредиторської, що може негативно позначитися на фінансовій стійкості в майбутньому.

Для підвищення коефіцієнта поточної ліквідності доцільно зосередити увагу на зростанні обсягу оборотних активів за рахунок нарощування продажів і скорочення строків погашення дебіторської заборгованості. Важливим завданням є також підвищення коефіцієнта абсолютної ліквідності, що можна забезпечити шляхом ефективнішого управління грошовими коштами, формування грошових резервів та посилення фінансового контролю. Щоб покращити співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, підприємству варто активніше співпрацювати з постачальниками, узгоджуючи більш сприятливі умови розрахунків, а також поступово скорочувати кредиторську заборгованість. Одночасно слід оптимізувати процес стягнення дебіторської заборгованості, зменшувати строки платежів від клієнтів і мінімізувати обсяг безнадійних боргів.

Впровадження цих заходів сприятиме підвищенню ліквідності та зміцненню фінансової стабільності підприємства.

Зміни показників фінансової стійкості ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» у 2022–2024 роках наведено в таблиці 2.5.

Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» за 2022–2024 роки показує покращення внутрішніх фінансових ресурсів підприємства.

Так, власні обігові кошти у 2024 році порівняно з 2022 роком збільшилися на 8 101,1 тис. грн, що сприяє покриттю поточних активів, підвищує фінансову

стабільність і зменшує залежність від зовнішнього фінансування. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами залишався практично стабільним, збільшившись лише на 0,01 за три роки.

Таблиця 2.5 – Зміни показників фінансової стійкості ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» у 2022–2024 роках.

Показники	роки			абсолютний приріст (відхилення), +,–		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Власні обігові кошти, тис. грн.	2701,3	7444,9	10802,4	4743,60	3357,50	8101,10
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,01	0,02	0,03	0,01	0,01	0,02
Маневреність власних оборотних коштів	3,57	8,09	1,12	4,52	-6,97	-2,45
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами запасів	0,05	0,20	0,26	0,15	0,06	0,21
Коефіцієнт фінансової автономії	0,03	0,04	0,04	0,01	0,00	0,01
Коефіцієнт фінансової залежності	30,41	26,00	23,13	-4,41	-2,88	-7,29
Коефіцієнт фінансового левериджу	29,41	25,00	22,13	-4,41	-2,88	-7,29
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,26	0,57	0,75	0,31	0,17	0,48
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Коефіцієнт фінансової стійкості (покриття інвестицій)	0,03	0,04	0,01	0,01	-0,03	-0,02
Коефіцієнт мобільності активів	40,29	60,07	90,00	19,79	29,93	49,72

Джерело: розраховано автором на підставі звітності досліджуваного підприємства

Це вказує на те, що підприємство зберігає певну стабільність у фінансуванні оборотних активів за рахунок власних коштів, що являється позитивним сигналом.

Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «РОАД КОНСТРАКШН» демонструє неоднорідну динаміку. Маневреність власних оборотних коштів показала нестабільність: у 2023 році зросла на 4,52, а в 2024 році різко знизилася на 6,97, що обмежує можливості гнучкого використання фінансових ресурсів. Коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними засобами зріс на 0,21, що свідчить про покращення здатності підприємства фінансувати запаси без залучення зовнішніх джерел.

Коефіцієнт фінансової автономії залишався практично стабільним, тоді як коефіцієнт фінансової залежності зменшився на 7,29, що відображає позитивну тенденцію зниження залежності від позикових коштів, хоча рівень залежності залишається високим. Фінансовий леверидж знизився з 29,41 до 22,13, що свідчить про зменшення боргового навантаження та зміцнення власного капіталу. Коефіцієнт маневреності власного капіталу збільшився на 0,48, покращуючи гнучкість використання власних ресурсів.

Коефіцієнт фінансової стійкості (покриття інвестицій) незначно знизився на 0,02, вказуючи на невелике погіршення здатності покривати інвестиції власними ресурсами. Водночас коефіцієнт мобільності активів значно зріс на 49,72, що свідчить про підвищення їх ліквідності та ефективності управління активами. Загалом динаміка показників відображає поступове зміцнення фінансової позиції підприємства з певними коливаннями у маневреності коштів.

Позитивними моментами є: зростання обсягу власних обігових коштів і підвищення коефіцієнта забезпечення запасів власними ресурсами, що свідчить про посилення фінансової гнучкості підприємства; зростання коефіцієнта мобільності активів демонструє кращу здатність компанії до оперативної адаптації та ефективного управління активами.

До негативних аспектів слід віднести: низький рівень коефіцієнта фінансової автономії, який свідчить про значну залежність від позикових джерел; а також погіршення показників маневреності власних обігових коштів і зниження коефіцієнта фінансової стійкості, що підвищує ризики у сфері довгострокової платоспроможності підприємства.

2.2 Особливості обліку прямих витрат та калькулювання собівартості будівельно-ремонтних робіт

Бухгалтерський облік витрат будівельного підприємства здійснюється з метою отримання повної, достовірної, а також об'єктивної інформації про фактичні

витрати, котрі були понесені в процесі основної діяльності та при виробництві продукції допоміжними підрозділами організації.

Це дозволяє розрахувати фактичну собівартість як окремих об'єктів обліку витрат, а так і загальну собівартість будівельного підприємства, а також контролювати використання всіх видів ресурсів на базі ТОВ «Роад Констракшн» [15].

Виробнича собівартість будівельно-монтажних робіт (БМР) представляє собою сукупність витрат будівельного підприємства, що виникають в процесі виконання БМР з використанням всього спектру виробничих факторів.

Загальна собівартість будівельно-монтажних робіт юридичної особи, яка є будівельною організацією, включає всі витрати, що пов'язані з реалізацією будівельних проєктів власними ресурсами та на власний розсуд. Ці роботи виконуються окремими підрозділами, котрі є частиною даної організації.

Загальна вартість будівельно-монтажних робіт окремого структурного підрозділу формується з витрат, котрі були понесені цим підрозділом під час здійснення вказаних робіт самостійно та на власний розсуд [16].

За об'єктами витрат у будівельній діяльності поділяють на декілька типів (таблиця 6).

Поділ витрат будівельного підприємства проводять, щоб організувати планування, облік, калькулювання та аналізу собівартості будівельних робіт.

Витрати поділяються на:

1. За місцем виникнення витрат на виробництво продукції:
 - витрати цеха;
 - витрати дільниці;
 - витрати різних служб та інших структурних підрозділів.
2. За способом віднесення вартості на продукцію (на виробничу собівартість):
 - прямі;
 - непрямі.

Таблиця 2.6 - Види об'єктів витрат будівельного підприємства

Об'єкти	Собівартість окремих видів будівельних робіт – це витрати, котрі пов'язані з виконанням робіт на одному або ж декількох об'єктах виробництва за будівельними контрактами.
	Собівартість об'єкта виробництва – це витрати, котрі пов'язані з виконанням робіт а певному конкретному об'єкті за весь час його будівництва.
	Собівартість будівельних робіт за будівельним контрактом – це витрати , котрі пов'язані з виконанням робіт, що передбачені контрактом, витрати укладання контракту до остаточного завершення робіт за ним.

Джерело: узагальнено автором

Собівартість будівельних робіт можна визначати за різними об'єктами:

- Окремі види робіт – витрати, пов'язані з виконанням конкретних робіт на одному або кількох об'єктах за будівельними контрактами.
- Об'єкт виробництва – витрати на будівництво конкретного об'єкта протягом усього періоду його зведення.
- Будівельний контракт – витрати, передбачені контрактом, від початку його укладання до завершення робіт.

Витрати поділяють на прямі і непрямі:

- Прямі витрати безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції і відносяться на собівартість на підставі первинних документів (наприклад, сировина, матеріали, заробітна плата виробничих робітників).
- Непрямі витрати включаються до собівартості продукції за допомогою спеціальних методів і охоплюють загальновиробничі витрати (амортизація обладнання, оренда приміщень, зарплата обслуговуючого персоналу тощо).

За ступенем залежності від обсягів виробництва витрати поділяють на:

- Умовно-постійні – не змінюються при зміні обсягів виробництва (оренда, опалення, освітлення цехів, погодинна оплата праці, земельний податок).
- Умовно-змінні – змінюються пропорційно обсягам виробництва (сировина, матеріали, енергія, заробітна плата виробничих робітників, відрахування ЄСВ).

За видами витрат на виробництво продукції виділяють групування за економічними елементами, що дозволяє оцінити собівартість, обсяг виробництва та реалізованої продукції.

Для розрахунку собівартості продукції використовуються такі документи:

- НП(С)БО 16 «Витрати» – основний документ для калькулювання собівартості;
- НП(С)БО 9 «Запаси» – визначає первісну вартість виробничих запасів;
- НП(С)БО 7 «Основні засоби» – регулює розрахунок амортизації;
- Методичні рекомендації Міністерства фінансів України №2 і №561 – містять рекомендації щодо обліку запасів та основних засобів.

НП(С)БО є обов’язковими для застосування в Україні, тоді як методичні рекомендації мають рекомендаційний характер.

Прямі – це витрати, котрі пов’язані з виробництвом окремих видів продукції і на підставі первинних документів відносяться на їх виробничу собівартість. Інформацію про склад прямих витрат можна знайти у пункті 12-14 НП(С)БО 16. Це витрати на сировину, матеріали, купівельні вироби та напівфабрикати, заробітна плата робітників, котрі виробляють продукцію тощо. Наприклад, у дорожній промисловості до прямих витрат можна віднести вартість асфальту, бітуму, емульсії, піску, щебню тощо;

Непрямі – це витрати, що пов’язані з виробництвом продукції і включаються до собівартості продукції (робіт, послуг) за допомогою спеціальних методів. Для цілей калькулювання виробничої собівартості як непрямі витрати розглядають – загальновиробничі витрати, склад яких відображено у пункті 15 НП(С)БО 16. Наприклад – амортизація верстату, витрати на оренду будівлі цеху, його опалювання, освітлення, водопостачання, основну та додаткову зарплату прибиральниці із нарахованим єдиним соціальним внеском, соціальне страхування тощо. Непрямі витрати складаються з витрат, що включають декілька елементів витрат.

1. За ступенем залежності витрат від коливання обсягів виробництва:

- умовно-постійні;
- умовно-змінні.

Умовно-постійні витрати – це ті, які залишаються не змінними у разі зміни обсягу виробництва. Підприємство зазнає їх навіть тоді коли продукція не виробляється. Це витрати на оренду, опалення, освітлення цехів, погодинна оплата праці, сплата земельного податку та інші витрати.

Умовно-змінні витрати – це ті, які змінюються прямо пропорційно зміні обсягу витрат. Абсолютна величина таких витрат зростає із збільшенням обсягу виробництва та знижується з його зменшенням. Витрати на сировину та матеріали, покупні напівфабрикати, технологічне паливо та енергію, витрати на оплату праці працівникам, що зайняті виробництвом продукції, відрахування ЄСВ тощо.

2. За видами витрат на виробництво продукції:

за економічними елементами – це економічно однорідні види витрат, які мають єдиний економічний зміст і які не можна поділити на окремі частини. Групування витрат за економічними елементами використовується для складання зведеного кошторису витрат на виробництво та визначення таких основних показників як собівартість, обсяг виробництва у порівняльних та у діючих цінах, обсяг реалізованої продукції.

Групування витрат за економічними елементами дає змогу визначити, скільки було здійснено тих чи інших видів витрат у цілому по підприємству протягом того або іншого періоду часу, незалежно від того, де вони виникли і на виробництво якої продукції були використані [17].

Для розрахунку собівартості продукції бухгалтери використовують такі документи від Мінфіну:

- НП(С)БО 16 «Витрати» — містить загальні підходи до розрахунку виробничої собівартості та собівартості реалізації, є класифікації та складові витрат, які використовуються у розрахунку собівартості;

- НП(С)БО 9 «Запаси» — використовується щодо розрахунку розподілу ТЗВ та первісної вартості виробничих запасів, які є основною складовою собівартості у промисловості;
- НП(С)БО 7 «Основні засоби» — щодо розрахунку амортизації, яка є теж є складовою виробничої собівартості;
- Методичні рекомендації з обліку запасів, які затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 року № 2 (далі - Методрекомендації № 2). Містить зокрема питання документування (незавершене виробництво — це частина виробничих запасів, а сировина і матеріали — основна частина собівартості промислових підприємств);
- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, які затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 року № 561. Містять бухгалтерські проведення з нарахування амортизації, яка входить до собівартості.

Головний документ при калькулюванні — це НП(С)БО 16 «Витрати». Усі національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) мають обов’язковий характер (виняток — ті, хто застосовує МСФЗ). Методичні рекомендації № 2 та Методичні рекомендації № 11 — носять суто рекомендаційний характер [18].

Таблиця 2.7 – Статті витрат у калькуляції

Статті витрат	Приклади
Прямі матеріальні витрати	Бітум, щебінь, пісок
Прямі витрати на оплату праці	Зарплата будівельників
ЄСВ	22% від фонду оплати праці
Амортизація ОЗ	Машини, техніка
Загальновиробничі витрати	Пальне, ремонт обладнання

Джерело: узагальнено автором

Розглянемо приклад статей витрат у калькуляціях на підприємстві ТОВ «Род Констракшн», котрі наведені у таблиці 2.7.

Метод калькулювання визначає організацію процесу обчислення собівартості. Проте, об'єкт, для якого проводиться калькулювання, також може бути різним.

Найчастіше об'єктами калькулювання виступають:

- одиниця продукції;
- виробниче завдання;
- продукт (матеріал власного виробництва);
- етап виробництва.

Метод калькулювання – це обраний спосіб визначення об'єкта калькулювання.

Можемо виділити різні методи калькулювання, сутність яких розкрита у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 - Методи калькулювання та їхнє використання

Метод калькулювання	Об'єкт витрат	Загальна собівартість продукції
Позамовний	Окремий продукт або окреме замовлення	Загальна сума за замовленням
По-передільний	Переділ	Сума собівартості за переділами
По-процесний	Технологічний процес	Сума собівартості за процесами
Комбінований	Поєднання декількох об'єктів	Сума за компонентами

Джерело: узагальнено автором

Об'єктам може виступати:

- безпосередньо окремих виріб. Це можливо лише у відносно простому та невеликому виробництві, яке не має складних технологічних процесів або продуктів, обробка яких потребує об'єднання;
- індивідуальне замовлення, що може включати декілька виробів або один продукт;
- етап (стадія, фаза) – технологічний етап, на якому отримують певні проміжні продукти (напівфабрикати);
- технологічна операція – конкретна дія в рамках серії дій з виготовлення продукту. Наприклад, шліфування [18].

2.3 Система управлінського та фінансового обліку на підприємстві

Система обліку на підприємстві «Рoad Констракшн» використовує фінансовий та управлінський облік поєднуючи їх. Фінансовий облік здійснює бухгалтерія відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку (зокрема НП(С)БО 18 «Будівельні контракти»), які регламентують порядок визнання доходів і витрат для підрядників, що виконують будівельно-ремонтні та дорожні роботи [12].

У межах фінансового обліку всі господарські операції (матеріали, заробітна плата, експлуатація техніки, підрядні роботи тощо) документуються, відображаються на відповідних рахунках і в подальшому об'єднуються для складання річної фінансової звітності (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів тощо).

Паралельно підприємство використовує управлінський облік, орієнтований на внутрішні потреби: планування, оперативний контроль, калькуляцію собівартості, аналіз рентабельності окремих проектів (ремонтів, ділянок доріг), розподіл витрат між об'єктами, контроль ресурсів та прийняття управлінських рішень. Управлінський облік не має суворої регламентації, тому ТОВ «Рoad Констракшн» має можливість адаптувати внутрішні облікові реєстри, калькуляційні моделі і методики відповідно до специфіки дорожньо-ремонтних робіт.

Для документального оформлення виконаних підрядних робіт і витрат підприємство використовує типові первинні документи для будівництва такі, як: КБ-2в «Акт приймання виконаних підрядних робіт» та КБ-3 «Довідка про вартість виконаних підрядних робіт та витрати». Ці форми затверджені відповідним нормативним актом і традиційно застосовувались у підрядній практиці [13].

На їх підставі здійснюється облік фактично виконаних обсягів робіт, розрахунок вартості, прийом робіт замовником та оплата за договором [19].

Оплата за виконані роботи здійснюється відповідно до умов договору і може проводитися як повністю за весь обсяг робіт, так і частково — через проміжні платежі за етапи, комплекси або окремі види робіт і послуг.

Замовник також може надавати підрядникові аванси у грошовій або іншій формі, які враховуються при подальшій оплаті робіт. Підрядник має право виставляти проміжні рахунки для отримання оплати за виконані роботи за договором.

Оперативно-обліковою основою є журнали обліку виконаних робіт (наприклад, форма КБ-6), подорожні листи чи наряди на роботу техніки, лімітно-забірні картки на матеріали, амортизацію механізмів, внутрішні довідки/розрахунки для відображення витрат на матеріали, пальне, заробітну плату тощо. На підставі таких даних формується калькуляція собівартості кожного окремого об'єкта або договору. Управлінський облік передбачає облік за об'єктами (дорога, ремонт ділянки), за видами робіт (асфальтування, земляні, підготовчі, благоустрій території тощо) і за калькуляційними статтями (матеріали, робота, техніка, накладні, інші витрати).

Розглянемо приклад калькуляції розрахунку собівартості Асфальтобетонної суміші Тип Б марка 1 дрібнозернистий, котрий використовує ТОВ «Рoad Констракшн» в таблиці 2.9.

Такий підхід - калькуляція за об'єктом з деталізацією витрат - дозволяє ТОВ «Рoad Констракшн» чітко контролювати, скільки ресурсів (матеріалів, праці, техніки, накладних витрат) було використано на конкретний ремонт або будівництво дороги, а також оцінити рентабельність об'єкта.

У фінансовому обліку вся ця інформація об'єднується, що дозволяє підприємству складати фінансові звіти, проводити аналіз сукупних витрат, прибутків, боргів покупців і постачальників, руху грошових коштів, а також планувати інвестиції чи залучення фінансування. Управлінський облік, з іншого боку, підтримує прийняття рішень всередині компанії: чи варто брати новий контракт, як розподілити ресурси між проєктами, як зменшити витрати на обладнання, як визначати ціни в розрахунках тощо.

Таблиця 2.9 – Розрахунок собівартості Асфальтобетонної суміші Тип Б марка 1 дрібнозернистий

Асфальтобетонна суміш Тип Б марка 1 дрібнозерниста		Технологічна собівартість	3 530,00	Повна-планова собівартість	4 165,40
<i>Асфальтобетонна суміш Тип Б марка 1 (20) дрібнозерниста (АСГ Б. 1(20) Адгезійна добавка "АДБІТ-Р"</i>					
<i>Кількість</i>		1	годин		
<i>Виробнича потужність</i>		60	т./годину		
№	Стаття витрат	Одиниця виміру		Ціна	Сума
1	23/Сировина та матеріали	грн			3 310,46
2	Щебінь гранітний фр. 20-40, т	т	0,000	718,23	0,00
3	Щебінь гранітний фр. 10-20, т	т	0,210	758,25	159,23
4	Щебінь гранітний фр. 5-10, т	т	0,200	789,21	157,84
5	Відсів гранітний фр. 0-5, т	т	0,530	568,23	301,16
6	Мінеральний порошок неактивований	т	0,060	3 100,20	186,01
7	Бітум дорожній БНД 70/100	т	0,056	30 300,00	1 696,80
8	Адгезійна добавка "АДБІТ-Р"	кг	0,170	181,20	30,80
9	Пічне паливо	т	0,008	27 270,00	218,16
10	ДТ	л.	10	56,04	560,45
11	23/Зарплата	грн/т.			55,00
12	23/Зарплата-податки	грн/т.			12,65
13	23/Амортизація ОЗ	год.			44,10
14	23/услуги собственного транспорта (Косв.)				61,59
15	Навантажувач фронтальний РН 956 (держ.номер 20158 ВМ)	год.	0,032	1 022,00	32,70
16	МАЗ 555102-225 (держ.номер ВМ 3246 ВН, маніпулятор)	год.	0,060	385,89	23,15
17	КРАЗ-6437 (держ.номер 3124 СУР, тягач)	год.	0,013	441,22	5,74
18	23/Електроенергія	кВт/год	4,400	10,50	46,20
19	Технологічна собівартість				3 530,00
20	Непрямі витрати		0,18		635,40
21	Повна собівартість				4 165,40

Джерело: узагальнено автором за даними підприємства

Для повноцінного функціонування облікової системи ТОВ «Рoad Констракшн» доцільно затвердити облікову політику, яка б включала — перелік об'єктів калькулювання, методику розподілу накладних витрат, порядок

документування витрат, форми первинних документів, методи формування калькуляцій та звітності. Така політика стане основою для стабільного і системного обліку, зменшення ризиків помилок, втрат ресурсів або невірної калькуляції.

Система управлінського та фінансового обліку є ключовим елементом ефективного функціонування підприємства, підвищення його результативності та зменшення фінансових ризиків.

На прикладі ТОВ «Рoad Констракшн» видно, що комплексна організація облікових процесів дозволяє не лише виконувати вимоги законодавства, але й своєчасно отримувати інформацію для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Інтеграція фінансового та управлінського обліку створює систему контролю та аналітики, яка слугує основою для стратегічного розвитку підприємства.

Фінансовий облік у ТОВ «Рoad Констракшн» спрямований на відображення господарських операцій відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку, формування офіційної звітності та забезпечення прозорості взаємовідносин з контролюючими органами, інвесторами та контрагентами. У свою чергу, управлінський облік орієнтований на внутрішні потреби менеджменту, дозволяє здійснювати планування витрат за будівельними об'єктами, аналізувати відхилення від кошторисних показників, визначати рентабельність кожного проекту.

Раціональна організація облікової системи в умовах будівельно-ремонтної галузі забезпечує ефективний контроль за використанням матеріальних ресурсів, трудових затрат та техніки, що особливо важливо з огляду на високу собівартість продукції та значний вплив зовнішніх факторів. Використання сучасних програмних систем автоматизації створює фундаментом для підвищення точності облікових даних і прискорення їх обробки, що позитивно впливає на конкурентоспроможність підприємства.

Таким чином, фінансовий та управлінський облік на ТОВ «Рoad Констракшн» формують єдину інформаційну основу для управління виробничими процесами, оптимізації витрат та забезпечення стабільного економічного розвитку.

Подальше вдосконалення облікової політики та технічне оновлення облікових систем дозволять підприємству зміцнити позиції на ринку та забезпечити довготривалу фінансову стійкість.

В умовах зростання конкуренції у будівельній галузі та підвищення вимог до ефективності використання ресурсів особливого значення набуває формування дієвої системи управлінського та фінансового обліку на підприємстві. Така система повинна не лише забезпечувати дотримання нормативних вимог бухгалтерського обліку, а й створювати інформаційну базу для оперативного управління витратами, планування виробництва та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. На ТОВ «Роад Констракшн» облік організовано з урахуванням специфіки будівельного виробництва та виготовлення бетонних сумішей, що характеризуються значною матеріаломісткістю та залежністю від чіткого дотримання технологічних норм.

Фінансовий облік на підприємстві ведеться відповідно до вимог НП(С)БО та спрямований на узагальнення даних про господарські операції для формування фінансової звітності.

Процес виробництва і реалізації продукції на ТОВ «Роад Констракшн» можна проілюструвати на прикладі виготовлення бетону В35 (М450) С 28/35 Р4.

Для його виробництва підприємство здійснює закупівлю необхідних матеріалів, облік яких ведеться на рахунку 201 «Сировина і матеріали». До виробничих запасів належать щебінь фракції 5–20, пісок 1-ї категорії, портландцемент СЕМ І 42,5R та хімічні добавки, зокрема суперпластифікатор Muraplast FK 59.

Для детального аналізу використано дані оборотно-сальдової відомості щодо матеріалів, задіяних у виробництві зазначеного виду бетону.

На рисунку 2.1 наведено оборотно-сальдову відомість за рахунком 201 за вересень 2025 року, яка відображає рух і залишки виробничих запасів.

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 201 за Вересень 2025 р. РОАД КОНСТРАКШН

Период:

Счет:

Организация:

01.09.2025

30.09.2025

201

РОАД КОНСТРАКШН

Сформировать отчет

Печать...

Сохранить как...

Σ0.00

РОАД КОНСТРАКШН

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 201 за Вересень 2025 р.

Рахунок	Показн ики	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
Податкове призначення		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Номенклатура							
Партії							
Склади							
201	БО			6 542 733.54	3 924 273.47	2 618 460.07	
	Кіл.			7 014.440	5 207.383	1 807.057	
Опод. ПДВ	БО			6 542 733.54	3 924 273.47	2 618 460.07	
	Кіл.			7 014.440	5 207.383	1 807.057	
Muraplast FK 59 суперпластифікатор для бетону (1000 kg)	БО			205 233.54	162 170.79	43 062.75	
	Кіл.			2 614.440	2 065.870	548.570	
Поступление товаров и услуг РК000001198 от 01.09.2025 07:30:00	БО			205 233.54	162 170.79	43 062.75	
	Кіл.			2 614.440	2 065.870	548.570	
пісок 1 -ша категорія	БО			495 000.00	304 879.08	190 120.92	
	Кіл.			1 500.000	923.876	576.124	
Поступление товаров и услуг РК000001198 от 01.09.2025 07:30:00	БО			495 000.00	304 879.08	190 120.92	
	Кіл.			1 500.000	923.876	576.124	
Портландцемент СЕМ І 42,5R насипом	БО			4 750 000.00	2 507 289.10	2 242 710.90	
	Кіл.			900.000	476.847	423.153	
Поступление товаров и услуг РК000001198 от 01.09.2025 07:30:00	БО			2 100 000.00	2 100 000.00		
	Кіл.			400.000	400.000		
Поступление товаров и услуг РК000001315 от 16.09.2025 08:10:00	БО			2 650 000.00	407 289.10	2 242 710.90	
	Кіл.			500.000	76.847	423.153	
Щебінь фракції 5-20	БО			1 092 500.00	949 934.50	142 565.50	
	Кіл.			2 000.000	1 740.790	259.210	
Поступление товаров и услуг РК000001199 от 01.09.2025 07:40:00	БО			817 500.00	817 500.00		
	Кіл.			1 500.000	1 500.000		
Поступление товаров и услуг РК000001315 от 16.09.2025 08:10:00	БО			275 000.00	132 434.50	142 565.50	
	Кіл.			500.000	240.790	259.210	
Разом	БО			6 542 733.54	3 924 273.47	2 618 460.07	
	Кіл.			7 014.440	5 207.383	1 807.057	

Рисунок 2.1 – Оборотно-сальдова відомість по рахунку 201 за вересень 2025 року

Джерело: сформовано автором за допомогою програмного продукту підприємства

Дані свідчать, що на початок місяця залишок матеріалів був незначним, тому протягом звітного періоду підприємство здійснило суттєві закупівлі, зумовлені активізацією виробництва. Частина матеріалів була використана у виробничому процесі, а на кінець періоду сформувався достатній залишок запасів.

Така динаміка підтверджує належний рівень матеріально-технічного забезпечення та відсутність загроз переривання виробництва через нестачу сировини.

Управлінський облік на ТОВ «Роад Констракшн» тісно інтегрований із фінансовим обліком, однак має власну аналітичну спрямованість і орієнтований на внутрішні потреби управління.

Його ключовим завданням є контроль за рівнем і структурою витрат, а також формування собівартості окремих видів продукції. Центральне місце в системі

управлінського обліку займає документ «Звіт виробництва за зміну», який використовується для відображення фактичного випуску продукції та списання матеріалів відповідно до встановлених норм. У даному звіті фіксується перелік використаних матеріалів, їх кількість та номенклатурна приналежність, що дозволяє здійснювати оперативний контроль за дотриманням технологічних параметрів виготовлення бетонних сумішей.

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 231 за Вересень 2025 р. РОАД КОНСТРАКШН

Период:

Счет:

Организация:

01.09.2025

30.09.2025

231

РОАД КОНСТРАКШН

Сформировать отчет

Печать...

Сохранить как...

Σ

0.00

РОАД КОНСТРАКШН

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 231 за Вересень 2025 р.

Виведені дані: БО (дані бухгалтерського обліку)

Відбір: Номенклатурні групи Дорівнює Бетон В 35 (М450)

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
Податкове призначення	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Підрозділи						
Номенклатурні групи						
Статті витрат						
231			93 721.03	93 721.03		
Опод. ПДВ			93 721.03	93 721.03		
Родад Констракшн			93 721.03	93 721.03		
Бетон В 35 (М450)			93 721.03	93 721.03		
<...>			33 362.64	93 721.03		
Амортизация			1 218.48			
ЕСВ91			285.45			
Зарплата / 23			-1 024.30			
Зарплата / 91			1 055.43			
матеріали			38 506.96			
Охоронні послуги			5.92			
ремонт автотранспорту			17 675.28			
списання ПММ на загальновиробничі потреби			2 552.33			
Технічне обслуговування автомобіля			77.38			
Технічне обслуговування електроустаткування			5.46			
Разом			93 721.03	93 721.03		

Рисунок 2.2 – Оборотно-сальдова відомість по рахунку 231 за вересень 2025 року

Джерело: сформовано автором за допомогою програмного продукту підприємства

Списання матеріалів у виробництво здійснюється з кредиту рахунку 201 «Сировина і матеріали» у дебет рахунку 231 «Основне виробництво». Рахунок 231 використовується для накопичення інформації про прямі витрати, пов'язані з виготовленням конкретного виду продукції.

На рисунку 2.2 наведено оборотно-сальдову відомість по рахунку 231 за вересень 2025 року в розрізі номенклатурної групи «Бетон В35 (М450)». Загальна

сума витрат на виробництво зазначеного виду продукції за звітний період склала 93 721,03 грн.

Структура витрат, відображених на рахунку 231, включає матеріальні витрати, витрати на оплату праці виробничого персоналу, амортизацію основних засобів, витрати на ремонт і технічне обслуговування автотранспорту та обладнання, а також інші виробничі витрати.

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 91 за Вересень 2025 р. РОАД КОНСТРАКШН

Період:

Счет:

Организация:

01.09.2025

30.09.2025

91

РОАД КОНСТРАКШН

Сформировать отчет

Печать...

Сохранить как...

Σ

0.00

РОАД КОНСТРАКШН

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 91 за Вересень 2025 р.

Виведені дані: БО (дані бухгалтерського обліку)

Відбір: Податкове призначення Не дорівнює Неопод. ПДВ, будь-яка госп.

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
Податкове призначення	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Підрозділи						
Статті витрат						
91	352 591.78		5 218 305.04	5 218 305.04	352 591.78	
	343 083.73		57 913.11	57 913.11	343 083.73	
<...>			24 914.89	24 914.89		
комісія за надання гарантій по тендерних процедурах			24 914.89	24 914.89		
Род Констракшн	343 083.73		32 998.22	32 998.22	343 083.73	
<...>			6 870.15	6 870.15		
ЕСВ91			26 128.07	26 128.07		
Опод. ПДВ	9 508.05		5 160 391.93	5 160 391.93	9 508.05	
Род Констракшн	9 508.05		5 160 391.93	5 160 391.93	9 508.05	
<...>			3 071 956.66	3 071 956.66		
Амортизация			111 533.35	111 533.35		
Зарплата / 91			117 236.80	117 236.80		
Охоронні послуги			541.67	541.67		
ремонт автотранспорту			1 617 911.72	1 617 911.72		
списання ПММ на загальновиробничі потреби			233 628.40	233 628.40		
Технічне обслуговування автомобіля			7 083.33	7 083.33		
Технічне обслуговування електроустаткування			500.00	500.00		
Разом	352 591.78		5 218 305.04	5 218 305.04	352 591.78	

Рисунок 2.3 – Оборотно-сальдова відомість по рахунку 91 за вересень 2025 року

Джерело: сформовано автором за допомогою програмного продукту підприємства

Деталізація витрат за статтями дозволяє керівництву підприємства оцінювати вплив окремих факторів на рівень собівартості та виявляти резерви її зниження.

Окрему роль у системі управлінського та фінансового обліку також відіграє облік загальновиробничих витрат, який здійснюється на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». На цьому рахунку збираються витрати, пов'язані з обслуговуванням виробництва та управлінням ним, зокрема витрати на утримання

виробничих приміщень, оплату праці допоміжного персоналу, амортизацію загальновиробничих основних засобів, витрати на електроенергію та ремонт обладнання.

Наприкінці звітного періоду загальновиробничі витрати розподіляються між видами продукції пропорційно обраній базі розподілу та включаються до виробничої собівартості шляхом їх списання на рахунок 231.

Видаткова накладна № РК000000256 від 11 вересня 2025 р.

Постачальник: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "РОАД КОНСТРАКШН"
п/р UA23334851000000026000130747 у банку ПАТ "ПУМБ",
04050, м. Київ, Шевченківський р-н., вул. Мельникова, буд. 12, тел.: 0958158511,
код за ЄДРПОУ 39023093, ІПН 390230926599

Покупець: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО "ПОЛІСАН"
40000, м. Суми, вул. Івана Піддубного, буд. 25, тел.: (0542) 650621

Договір: № 25/08/22-1 від 22.08.2025

Рахунок: Рахунок на оплату покупцю № РК000000258 від 11 вересня 2025 р.

№	Товар	Кількість	Ціна без ПДВ	Сума без ПДВ
1	Бетон В35 (М450) С 28/35 Р4	6.6 м.куб.	4 408.54	29 096.36

Разом: 29 096.36
Сума ПДВ: 5 819.27
Всього із ПДВ: 34 915.63

Всього найменувань 1, на суму 34 915.63 грн.

Тридцять чотири тисячі дев'ятсот п'ятнадцять гривень 63 копійки
У т.ч. ПДВ: П'ять тисяч вісімсот дев'ятнадцять гривень 27 копійок

Місце складання: Степанівка

Від постачальника*

Отримав(ла)

Майстер ремонтно-будівельної дільниці
Забара Андрій Олександрович

* Відповідальний за здійснення господарської операції і правильність її оформлення

За довіреністю

№

від

Рисунок 2.4 – Видаткова накладна постачальнику (друкований вигляд)

Джерело: сформовано автором за допомогою програмного продукту підприємства

Перед останнім етапом облікового процесу є реалізація готової продукції покупцю. Відпуск бетону покупцям оформлюється видатковими накладними, які є первинними документами фінансового обліку та підтверджують факт реалізації. На їх підставі відображаються доходи від реалізації, податкові зобов'язання з податку на додану вартість та фінансові результати діяльності підприємства. Таким чином забезпечується логічний і послідовний зв'язок між етапами придбання матеріалів, їх використання у виробництві, формування собівартості та реалізації готової продукції.

Реализация товаров и услуг: Продажа, комиссия. Проведен

Операция Цены и валюта... Действия Заполнить и провести Оформить документы

Номер: РК000000256 от: 11.09.2025 15:20:26 Отобразить в: ☒ упр. учете ☒ бух. учете ☒ Документы в наличии ☒ ТТН в наличии

Организация: РОАД КОНСТРАКШН Со склада: Основной склад

Контрагент: ТОВ "ВП "ПОЛІСАН" Договор: договір поставки № 25/08/22-1 від 22.08.2025

Счет покупателя: Счет на оплату покупателю РК000000258 от 11.09.2025 09:54:10 По сделке с покупателем нет долга

Товары (1 поз.) Услуги (0 поз.) Дополнительно Счета учета Доверенность Печать

Заполнить Подбор Изменить Состав набора

№	Номенклатура	Количес.	Ед.	К.	Цена	Сумма без _	% Ру.	Сумма	%	Сумма	Всего	Склад	Счет уче.	Схема рев.	Налоговое назна.
1	Бетон В35 (М450) С 28/35 Р4	6.600	м.куб.	1.000	4 408.54	29 096.36		29 096.36	20.	5 819.27	34 915.63	Основной	26	Продукция	Опод. ПДВ

Тип цен: Не заполнено! Автоматический расчет НДС.

Всего (грн): 34 915.63

НДС (сверху): 5 819.27

Комментарий:

Расходная накладная Печать Выгрузка ОК Записать Закрыть

Рисунок 2.5 – Видаткова накладна постачальнику в програмному продукті

Джерело: сформовано автором за допомогою програмного продукту підприємства

І останнім етапом являється проведення звіту про виробництво. Після проведеної видаткової накладної з рахунку 26 по оборотно-сальдовій відомості бетон проводиться в мінус, щоб його закрити треба зробити звіт про виробництво (рисунок 2.6 та рисунок 2.7).

Отчет производства за смену: Проведен

Действия: | Перейти:

Номер: РК000000013 от: 11.09.2025 15:00:00 Отразить в: ☒ упр. учете ☒ бух. учете

Организация: РОАД КОНСТРАКШН ☒ Списать материалы

Склад: Основной склад Счет затрат (Б.: 231 X

Подразделение: Роад Констракшн Подразделение организации: Роад Констракшн

Продукция (1 поз.) Услуги (0 поз.) Возвратные отходы (0 поз.) Материалы (4 поз.)

Подбор

№	Продукция	Качество	Количество	Цена (плановая)	Сумма (плановая)	Цена регл. (планов..)	Сумма регл. (планов..)	Заказ	Спецификация	Счет учета (БУ)	Номенклатурная групп.
1	Бетон В35 (М450) С 28/35 Р4	Новый	6.600	3 967.69	26 186.75	3 967.69	26 186.75		Бетон В35 (М450) 2025	26	Бетон В 35 (М450)

Ответственный: Яромленко Віта Петрівна

Комментарий: Бетон В35 (М450) реал.

Накладная на передачу готовой продукции (с материалами) | Печать * | ОК | Записать | Закрыть

Рисунок 2.6 – Звіт про виробництво (вкладка – продукція)

Джерело: сформовано автором за допомогою програмного продукту підприємства

Отже, система управлінського та фінансового обліку на ТОВ «Роад Констракшн» є комплексною, структурованою та адаптованою до специфіки будівельного виробництва. Вона забезпечує повний цикл обліку господарських операцій — від надходження виробничих запасів до формування собівартості та реалізації готової продукції.

Отчет производства за смену: Проведен

Действия: [Иконки]

Номер: RK000000013 от: 11.09.2025 15:00:00 Отразить в: ☒ упр. учете ☒ бух. учете

Организация: РОАД КОНСТРАКШН Списать материалы

Склад: Основной склад Счет затрат (Б. 231 X

Подразделение: Ровд Констракшн Подразделение организации: Ровд Констракшн

Производство (1 поз.) Услуги (0 поз.) Возвратные отходы (0 поз.) Материалы (4 поз.)

Подбор Заполнить *

N	Номенклатура	Количество	Ед.	К	Статья затрат	Номенклатурная группа	Заказ	Способ списания	Качество	Счет (БУ)	Нал. назн. (НДС)
1	Щебень фракции 5-20	7.722	т	1.000	материали	Бетон В 35 (M450)		Со склада	Новый	201	Опод. ПДВ
2	песок 1-ше категория	4.785	т	0.735	материали	Бетон В 35 (M450)		Со склада	Новый	201	Опод. ПДВ
3	Портландцемент СЕМ I 42.	2.310	т	1.000	материали	Бетон В 35 (M450)		Со склада	Новый	201	Опод. ПДВ
4	Mularplast FK 59 суперплас.	13.860	кг	1.000	материали	Бетон В 35 (M450)		Со склада	Новый	201	Опод. ПДВ

Ответственный: Ярмоленко Віта Петрівна

Комментарий: Бетон В35 (M450) реал.

Накладная на передачу готовой продукции (с материалами) | Печать * | ОК | Записать | Закрыть

Рисунок 2.7 – Звіт про виробництво (вкладка матеріали)

Джерело: сформовано автором за допомогою програмного продукту підприємства

Інтеграція фінансового та управлінського обліку дозволяє підприємству здійснювати ефективний контроль за рухом матеріальних ресурсів, рівнем виробничих витрат і дотриманням технологічних норм. Використання рахунків 201, 231 та 91 у поєднанні з первинними документами, зокрема звітами виробництва та оборотно-сальдовими відомостями, забезпечує достовірність і аналітичність облікової інформації.

Сформована система обліку створює надійну інформаційну базу для аналізу ефективності виробничої діяльності, прийняття управлінських рішень та пошуку резервів зниження собівартості продукції, що є важливим чинником підвищення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах господарювання.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

3.1. Аналіз обсягу виробництва, структури та динаміки будівельних робіт

Аналіз обсягів, структури та динаміки будівельних робіт на прикладі ТОВ «Роад Констракшн» дозволяє оцінити ефективність діяльності підприємства, його здатність організовувати підрядні роботи, раціонально використовувати ресурси та адаптуватися до змін на ринку.

Такий аналіз базується на внутрішніх облікових даних підприємства (контракти, виконані об'єкти, обсяги робіт, реалізовані кошториси), а також на зовнішній інформації про загальні тенденції у будівельній галузі, що допомагає зіставити результати діяльності з ринковим середовищем.

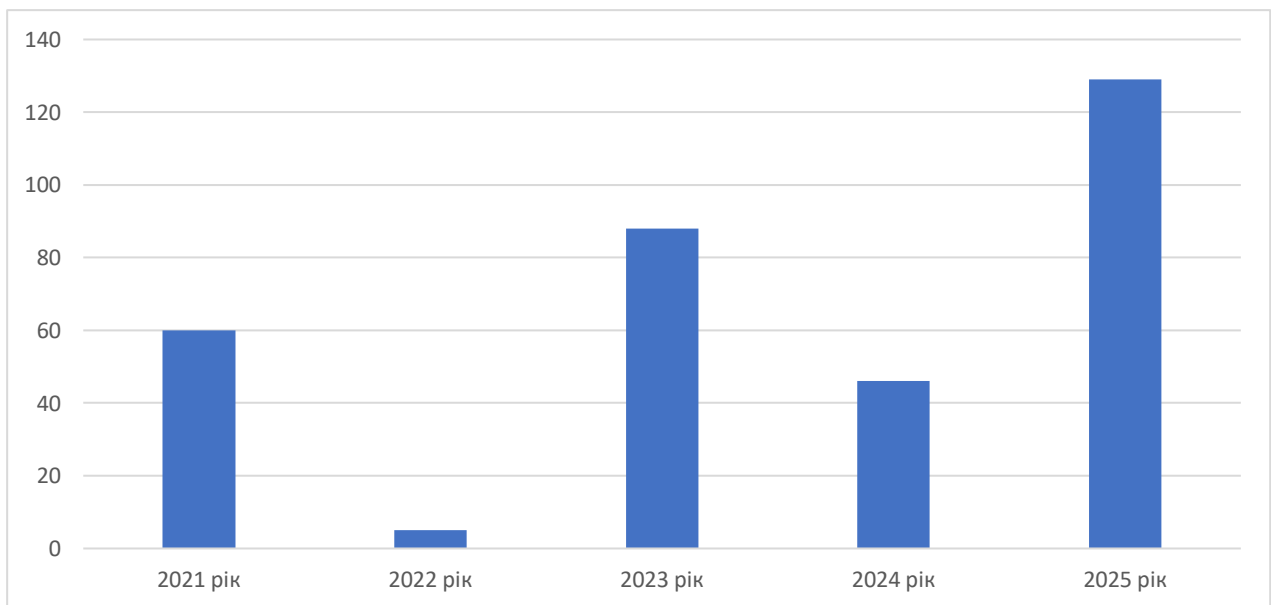

Рисунок 3.1 – Динаміка загальної вартості робіт у період 2021 – 2025 роки

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

За останні 5 років діяльність ТОВ «Роад Констракшн» охоплювала як дорожнє будівництво, так і ремонт дорожніх покриттів, благоустрій прилеглих територій, земляні роботи та постачання будівельних матеріалів.

За цей період обсяг виконаних робіт коливався: наприклад, у 2021 році загальна вартість робіт (за договорами) становила близько 60 млн грн, у 2022 — 5 млн грн, у 2023 — 88 млн грн, у 2024 – 46 млн грн та у 2025 – 129 млн грн. різкий спад у 2022 році був спричинений військовими діями в країні, через що підприємство змусило припинити роботу, але у 2023 році підприємство вже почало відновлювати свою діяльність.

Структура виконаних робіт (за видами) традиційно поділялася на: ремонт існуючих дорожніх покриттів (асфальтування, укладання нового шару), земляні роботи й підготовчі роботи (робота з ґрунтами, вирівнювання, підсіпки), капітальне будівництво дорожніх ділянок, благоустрій/пішохідні/комунальні роботи, а також постачання матеріалів (щебінь, суміші, пісок тощо).

Наприклад, частка ремонтних робіт у загальному обсязі могла складати 45–50 %, земляних і підготовчих — 20–25 %, капітального будівництва — 15–20 %, залишок припадає на матеріали та благоустрій. Така структура відображає спеціалізацію підприємства на ремонті й утриманні доріг, що часто є стабільним джерелом замовлень, тоді як капітальне будівництво дає можливість масштабування бізнесу.

Для оцінки продуктивності та ефективності використання ресурсів однією з методик на підприємстві є застосування показників продуктивності та ефективності. У міжнародній практиці для будівельних компаній рекомендують оцінювати такі показники, як загальні витрати на одиницю обсягу робіт, тривалість виконання договорів, вартість одиниці (км дороги, 1 м² покриття), якість виконання, дотримання строків, використання техніки, рівень браку й передоплат.

Розглянемо приклад, якщо для ремонту ділянки дороги довжиною 2 км підприємство витратило ресурси (матеріали, трудові, технічні) на суму 5 млн грн, це дає базовий показник собівартості 2.5 млн грн / км. Якщо в наступному році, виконуючи аналогічний об'єкт з подібними технічними вимогами, собівартість

зменшиться до 2.2 млн грн / км — це буде свідчити про підвищення ефективності виробництва й управління ресурсами.

Загальні тенденції галузі дають корисний контекст для аналізу. За даними статистики, обсяг будівельних робіт по Україні, у тому числі дорожніх, коливається з року в рік, залежно від економічної ситуації, державних замовлень, інвестицій в інфраструктуру. Це означає, що для підприємства важливо не лише нарощувати обсяги, але й мати гнучку структуру робіт, щоб реагувати на зміни попиту на ті чи інші види робіт.

Щодо динаміки - якщо «Рoad Констракшн» змогло збільшити обсяги виконаних робіт на 60–70 % за 3–4 роки, це може свідчити про конкурентні переваги: надійність, якість, вміння виконувати контракти, налагоджені процеси постачання матеріалів та використання техніки. Водночас важливо аналізувати не лише абсолютні значення, але й структуру: зменшення частки трудомістких або капітальних робіт на користь дрібних/ремонтних може означати здешевлення, зниження прибутковості, сезонну залежність.

При аналізі також слід враховувати техніко-організаційні показники: питому матеріаломісткість (кількість матеріалів на одиницю роботи — м³ ґрунту, тонна щебню, м² асфальту), машиномісткість (машино-години на 1-й м² або км), трудовитрати (люд.-години). З погляду управління, такі дані допомагають виявити вузькі місця, перевитрати, простій техніки, нераціональні закупівлі або логістику. Теоретична методика вимірювання продуктивності у будівництві передбачає оцінки на рівні завдань, проектів та підприємства загалом.

Для внутрішнього аналізу ТОВ «Рoad Констракшн» може застосовувати умовну таблицю динаміки обсягів робіт за роками (таблиця 3.1).

Дана таблиця допомагає аналізувати не лише зростання загальних обсягів, але й зміну структури діяльності. Наприклад, якщо зростає частка капітальних робіт — підприємство рухається до масштабних проектів, що можуть мати вищу маржу, але й вищі ризики. Якщо зростає частка постачання матеріалів — можливо, підприємство диверсифікує діяльність або реагує на зростання попиту на окремі послуги.

Таблиця 3.1 – Динаміка обсягів виконаних робіт за роками

Роки	Загальна вартість робіт (млн. грн)	Кількість контрактів, (шт.)	Середня вартість контракту (млн. грн)	Частка ремонтних робіт (%)	Частка капітальних робіт (%)	Частка постачання матеріалів / благоустрою (%)
2021	60	6	10,0	33,33	50,00	16,67
2022	5	2	2,5	100,00	0,00	0,00
2023	88	7	12,6	42,86	42,86	14,28
2024	46	4	11,5	50,00	25,00	25,00
2025	129	6	21,5	60,00	16,67	33,33

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Крім того, для оцінки ефективності й стабільності доцільно впровадити систему ключових показників ефективності (KPI) і контролю їх динаміки. Наприклад, такі KPI: середня вартість 1-го м² або 1-го км дороги; питома трудомісткість; питома матеріаломісткість; коефіцієнт завантаженості техніки; відсоток виконаних контрактів у строк; рівень перевикористання або втрат матеріалів; рентабельність робіт; коефіцієнт використання машин (машино-години / загальна доступність). Подібні показники широко рекомендовані в сучасній практиці управління будівельними компаніями.

Застосування KPI дає змогу виявити сильні й слабкі сторони підприємства: де відбувається перевитрата ресурсів, де є перевантаження або простої, які роботи є найбільш прибутковими, а які — навпаки. Це допомагає приймати управлінські рішення: змінити структуру замовлень, переорієнтуватись на вигідніші види робіт, оптимізувати техніку, матеріали, трудові ресурси, планування.

Оскільки на ринку будівництва присутні цикли підйомів і спадів — залежно від державного фінансування, попиту на ремонт і будівництво, сезону, ситуації в країні, інвестицій — аналіз динаміки та структури діяльності підприємства є важливим інструментом для стратегічного планування. За допомогою такого аналізу можна прогнозувати навантаження, планувати закупівлю матеріалів,

оренду або придбання техніки, формувати резерви на сезонні коливання, забезпечення безперебійності роботи.

Важливо також враховувати зовнішні чинники: зміни в державній політиці інфраструктурного розвитку, бюджетні програми, інвестиції, зміни цін на матеріали, паливо, зміну попиту на ремонт чи нове будівництво. Порівняння внутрішньої динаміки з загальнодержавними трендами може виявити, чи підприємство рухається відповідно до ринку або, навпаки, відстає. Наприклад, якщо загальний обсяг дорожніх робіт у регіоні зростає, а обсяги ТОВ «Род Констракшн» — ні, це показник втрати конкурентних позицій.

Отже, аналіз обсягу виробництва, структури і динаміки будівельних робіт на базі ТОВ «Род Констракшн» - це складова системи управління, яка надає можливість оцінити реальну потужність, продуктивність, рентабельність, гнучкість підприємства. Такий аналіз допомагає побудувати стратегію розвитку, оптимізувати ресурси, підвищити конкурентоспроможність і адаптуватися до ринкових умов

3.2 Аналіз витрат, собівартості та рентабельності будівельного виробництва

Важливим елементом інформаційних ресурсів в галузі будівництва являється обліково-аналітична інформація щодо управління витрат та собівартості будівельних робіт. Важливе місце в економіці будівельної галузі займає проблема якісного розрахунку собівартості.

Згідно з Методичними рекомендаціями №573, виробнича собівартість будівельно-монтажних робіт включає прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, а також змінні та постійні загальновиробничі витрати, пов'язані з виконанням робіт.

Вона може визначатися як планова, на основі техніко-економічних розрахунків і норм, так і фактична, виходячи з реально здійснених витрат. Об'єктами витрат є окремі види робіт, об'єкти будівництва та договори підряду.

Аналіз витрат і собівартості виробництва дорожньо-будівельних робіт є важливим для оцінки ефективності діяльності підприємства, відображаючи раціональність використання матеріальних, трудових та технічних ресурсів.

Для галузі дорожнього будівництва, до якої належить ТОВ «Рoad Констракшн», характерні високі матеріаломісткість, значний вплив зовнішніх факторів (цінові коливання, сезонність, зношеність техніки), довготривалість виконання робіт на об'єкті і складність калькулювання собівартості. Тому аналіз витрат має не лише встановлювати показники, а й виявляти чинники, що їх формують.

Для підприємства також важливо здійснювати аналіз витрат у динаміці — порівнювати показники за кілька років, що дає можливість виявляти тенденції, прогнозувати економічні результати та обґрунтовувати управлінські рішення в майбутньому. На основі умовних, але максимально реалістичних даних, отриманих з урахуванням середньогалузевих нормативів і ринкових умов, проведено аналіз витрат і рентабельності за період 2022–2024 рр. в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Динаміка витрат і собівартості ТОВ «Рoad Констракшн», тис. грн.

Показники	роки			абсолютний приріст (відхилення), +,–		відносний приріст (відхилення), %		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Дохід від робіт	142 703,90	142 918,10	75 506,40	214,20	-67 411,70	0,15	-47,17	-47,09
Собівартість робіт	122 100,50	135 504,70	49 224,30	13 404,20	-86 280,40	10,98	-63,67	-59,69
Прямі матеріальні витрати	112855,9	135569,78	42964,77	22 713,88	-92 605,01	20,13	-68,31	-61,93
Прямі витрати на оплату праці	3205,16	5129,56	8768,78	1 924,40	3 639,22	60,04	70,95	173,58
Інші виробничі витрати	7501,28	7030,64	7994,31	-470,64	963,67	-6,27	13,71	6,57
Частка матеріалів у собівартості, %	92,43	100,05	87,28	7,62	-12,76	8,24	-12,76	-5,57

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

За даними таблиці простежується погіршення фінансово-виробничих результатів у 2024 році порівняно з попередніми періодами.

Проаналізуємо дохід від робіт, у 2023 році дохід практично не змінився порівняно з 2022 роком (зростання лише на 0,15 % або + 214,2 тис. грн). У 2024 році порівняно з 2023 роком відбулося різке падіння доходів — на 67 411,7 тис. грн. Наслідками цього може бути зменшення обсягів виробництва, втрата частини замовлень через військовий стан або ж ще вплив зовнішніх економічних факторів.

У порівнянні з 2022 роком дохід у 2024 році зменшився на 47,09 %, що в цілому відображає спадну тенденцію розвитку.

Собівартість у 2023 році зросла на 13 404,2 тис. грн або 10,98 %, що свідчить про подорожчання ресурсів та витрат на виробництво. У 2024 році відбулося значне скорочення собівартості – 63,67 %, що навіть перевищує темпи падіння доходу. Це може бути зумовлено такими факторами, як: зменшення обсягів робіт, оптимізація витрат, перехід на дешевші ресурси. У 2024 році порівняно з 2022 роком загальне зниження становить – 59,69 %.

Аналіз прямих матеріальних витрат показує їх значну динаміку: у 2023 році порівняно з 2022 роком витрати зросли на 20,13 %, а у 2024 році порівняно з 2023 знизилися на 68,31 %. Матеріали складають найбільшу частку у структурі витрат, тому їх зміни суттєво впливають на собівартість продукції.

Витрати на оплату праці протягом 2022–2024 років демонстрували стабільне зростання: у 2023 році порівняно з 2022 роком вони збільшилися на 60,04 %, а у 2024 році порівняно з 2023 — на 70,95 %, що в сумі дає приріст 173,58 % у 2024 році порівняно з 2022.

Таке зростання може пояснюватися переглядом тарифних ставок, залученням більш кваліфікованого персоналу, індексацією заробітної плати та підвищеними витратами на одного працівника при зменшенні чисельності персоналу або обсягів робіт.

Інші виробничі витрати залишають майже незмінними порівняно з іншими показниками, це свідчить про стабільність цих витрат.

У структурі собівартості підприємства матеріальні витрати займають переважну частку. Частка матеріалів у собівартості у 2022 році їх рівень становив

92,43%, у 2023 році зріс до 100,05%, що свідчить про практично повну залежність собівартості від вартості матеріалів та низьку додану вартість робіт.

У 2024 році матеріаломісткість знизилася до 87,28 %, що є позитивною тенденцією, проте залишається вищою за середньогалузеві показники. Це свідчить про необхідність подальшої оптимізації використання матеріальних ресурсів для підвищення ефективності виробництва.

Для оцінки економічної доцільності діяльності підприємства важливо аналізувати валовий та чистий прибуток, що дозволяє визначити вплив витрат на фінансовий результат.

Таблиця 3.3 – Основні показники фінансових результатів ТОВ «Род Констракшн»

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення 2024/2022, %
Чистий дохід, тис. грн	142 703,90	75 506,40	142 918,10	0,15
Собівартість, тис. грн	122 100,50	49 224,30	135 504,70	10,98
Валовий прибуток, тис. грн	20 603,40	26 282,10	7 413,40	-64,02
Чистий прибуток, тис. грн	2 624,00	1 517,70	2 707,90	3,20
Рентабельність продажів, %	54,38	49,75	52,78	-2,95

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

У таблиці 3.3 Чистий дохід за три роки мав найвищий показник у 2024 році – 142 918,10 тис. грн, у 2023 р. відбулося різке зниження до 75 506,4 тис. грн.

У 2024 році порівняно з 2022 роком показник збільшився всього на 0,15 %. Це свідчить про нестабільність обсягів реалізації: після падіння у 2023 р. підприємству вдалося повернутися до попередніх результатів.

У 2022 році собівартість становила 122 100,5 тис. грн, у 2023 році вона скоротилася майже вдвічі – до 49 224,3 тис. грн.

У 2024 році витрати зросли до 135 504,7 тис. грн, що на 10,98 % вище від рівня 2022 року.

Така динаміка свідчить про значне коливання витрат, що негативно впливає на прибутковість.

У 2022 році валовий прибуток мав показник 20 603,4 тис. грн, у 2023 році він зріс до 26 282,1 тис. грн, проте у 2024 році різко знизився до 7 413,4 тис. грн.

Відносно 2022 року падіння склало – 64,02 %.

Це показує погіршення ефективності виробничої діяльності у 2024 році.

У 2022 році чистий прибуток становив 2 624,0 тис. грн, у 2023 році зменшився до 1 517,7 тис. грн (–42,2 %).

У 2024 році прибуток зріс до 2 707,9 тис. грн, що на 3,2 % вище рівня 2022 року.

Незважаючи на зниження валового прибутку, підприємство змогло утримати чистий прибуток на рівні, навіть трохи вищому за базовий рік. Це може свідчити про оптимізацію інших витрат або про коригування податкових зобов'язань.

У 2022 році рентабельність продажів мав показник – 54,38 %, у 2023 році – 49,75 %, у 2024 р. – 52,78 %.

У порівнянні з 2022 роком показник знизився на 2,95 %.

Це вказує на деяке зниження ефективності продажів, хоча рівень рентабельності залишається достатньо високим.

Підприємство характеризується нестабільною динамікою фінансових показників: різке падіння у 2023 р. та часткове відновлення у 2024 р.

У 2024 р. спостерігається зростання доходів і чистого прибутку, однак валовий прибуток скоротився на 64 %, що може бути наслідком високих виробничих витрат.

Незважаючи на зниження валового прибутку, компанія забезпечила збереження позитивної рентабельності і навіть підвищення чистого прибутку.

Основним завданням для підприємства є стабілізація витратної частини, адже саме висока собівартість у 2024 р. негативно вплинула на результативність діяльності.

Розрахуємо діагностику ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Е. Альтмана (таблиця 3.4).

Розпишемо розрахунки за 2022 рік:

Активи = 311 974,5 тис. грн

Власний оборотний капітал = 304 418,1 – 301 716,8 = 2 701,3

$X1 = 2\,701,3 / 311\,974,5 = 0,008744$

$X2 = 10\,242,7 / 311\,974,5 = 0,032828$

$X3 = 3\,200,0 / 311\,974,5 = 0,010262$

$X4 = 10\,257,7 / (311\,974,5 - 10\,257,7) = 0,034022$

$X5 = 142\,703,9 / 311\,974,5 = 0,457363$

$Z = 0,717 \cdot 0,008744 + 0,847 \cdot 0,032828 + 3,107 \cdot 0,010262 + 0,420 \cdot 0,034022 + 0,995 \cdot 0,457363 = 0,535300$

Таблиця 3.4 – Діагностика ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Е. Альтмана

Модель	$Z = 0,717X1 + 0,847X2 + 3,107X3 + 0,420X4 + 0,995X5$, де, $X1$ – відношення власного оборотного капіталу до суми активів; $X2$ – відношення нерозподіленого прибутку до суми активів; $X3$ – відношення прибутку до виплати процентів і податків до суми активів; $X4$ – відношення власного капіталу до заборгованості; $X5$ – відношення виручки від реалізації до суми активів.			
Назва етапу	Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Розрахунок змінних	$X1$	0,008744	0,022081	0,032232
	$X2$	0,032828	0,038405	0,043200
	$X3$	0,010262	0,009792	0,009867
	$X4$	0,034022	0,039997	0,045187
	$X5$	0,457363	0,423913	0,426681
Розрахунок інтегрального показника	Z	0,535300	0,517355	0,533819
Обґрунтування результату розрахунків	$Z < 1,23$ – підприємству у найближчі два-три роки загрожує банкрутство; $Z > 1,23$ – підприємство має стійкий фінансовий стан	Високий рівень банкрутства	Високий рівень банкрутства	Високий рівень банкрутства

Джерело: сформовано автором

Розпишемо розрахунки за 2023 рік:

Активи = 337 164,6 тис. грн

$$\text{Власний оборотний капітал} = 331\,643,9 - 324\,199,0 = 7\,444,9$$

$$X1 = 7\,444,9 / 337\,164,6 = 0,022081$$

$$X2 = 12\,950,6 / 337\,164,6 = 0,038405$$

$$X3 = 3\,302,3 / 337\,164,6 = 0,009792$$

$$X4 = 12\,965,6 / (337\,164,6 - 12\,965,6) = 0,039997$$

$$X5 = 142\,918,1 / 337\,164,6 = 0,423913$$

$$Z = 0,717 \cdot 0,022081 + 0,847 \cdot 0,038405 + 3,107 \cdot 0,009792 + 0,420 \cdot 0,039997 + 0,995 \cdot 0,423913 = 0,517355$$

Розпишемо розрахунки за 2024 рік:

$$\text{Активи} = 334\,976,8 \text{ тис. грн}$$

$$\text{Власний оборотний капітал} = 331\,295,9 - 320\,493,5 = 10\,802,4$$

$$X1 = 10\,802,4 / 334\,976,8 = 0,032232$$

$$X2 = 14\,468,3 / 334\,976,8 = 0,043200$$

$$X3 = 3\,302,3 / 334\,976,8 = 0,009867$$

$$X4 = 14\,483,3 / (334\,976,8 - 14\,483,3) = 0,045187$$

$$X5 = 142\,918,1 / 334\,976,8 = 0,426681$$

$$Z = 0,717 \cdot 0,032232 + 0,847 \cdot 0,043200 + 3,107 \cdot 0,009867 + 0,420 \cdot 0,045187 + 0,995 \cdot 0,426681 = 0,533819$$

Таким чином, за всі роки значення інтегрального показника Z залишається нижчим за 1,23, що підтверджує нестійкий фінансовий стан підприємства та загрозу банкрутства протягом найближчих 2–3 років.

3.3. Шляхи підвищення ефективності виробничої діяльності та вдосконалення обліку

Підвищення ефективності виробничої діяльності у дорожньому будівництві є одним із ключових факторів посилення конкурентоспроможності підприємств галузі, особливо в умовах значного зростання обсягів відновлення дорожньої інфраструктури України. ТОВ «Роад Констракшн», як підприємство, що надає послуги з будівництва та ремонту автомобільних доріг, потребує системного

вдосконалення підходів до організації виробництва, управління витратами та облікової політики, що забезпечить досягнення стратегії сталого розвитку, зміцнення фінансової стабільності та оптимізацію використання ресурсів.

Одним із найважливіших напрямів розвитку являється оптимізація витрат і підвищення їх контрольованості. Враховуючи високу матеріаломісткість дорожнього будівництва, витрати на будівельні матеріали, паливо, запасні частини і експлуатацію техніки займають понад 60–70% у структурі собівартості робіт.

Значні відхилення можливі через недосконалу систему планування потреб у матеріалах, втрати при транспортуванні та зберіганні, завищення норм списання. Ефективним інструментом є використання принципів логістичного управління запасами, що передбачає планування постачання виходячи з графіків виконання робіт, автоматизацію контролю залишків матеріалів та їх руху у виробництво, впровадження політики відповідальності матеріально-відповідальних осіб.

Важливою умовою підвищення економічної ефективності діяльності є модернізація технічного парку та зростання рівня механізації виробничих процесів. Будівельні машини та обладнання є матеріальною основою виробничої потужності підприємства, а їх знос безпосередньо впливає на продуктивність, якість робіт та тривалість виробничих циклів. Значні простої техніки ведуть до збільшення умовно-постійних витрат у розрахунку на одиницю продукції.

Важливим напрямом є вдосконалення системи внутрішнього контролю.

Основними елементами системи внутрішнього контролю на ТОВ «Род Констракшн» є:

- Контроль середовища – встановлення чітких правил, етичних норм, посадових обов’язків, визначення відповідальності працівників.
- Оцінка ризиків – ідентифікація внутрішніх і зовнішніх ризиків, що можуть вплинути на фінансову та операційну діяльність.
- Контрольні заходи – впровадження процедур перевірки операцій, обмежень на доступ до активів та документів, автоматизація обліку.

- Інформаційні та комунікаційні процеси – забезпечення своєчасного обміну інформацією між структурними підрозділами.
- Моніторинг – регулярне проведення внутрішніх аудитів та аналіз ефективності контрольних процедур.

На підставі проведеного аналізу підприємства ми можна виділити деякі ключові моменти:

- Сильні сторони: чітке розподілення обов'язків, автоматизація частини облікових процесів, регулярний контроль за фінансовими операціями.
- Слабкі сторони: недостатня кількість документованих процедур для деяких видів діяльності, обмежене навчання персоналу щодо ризиків і методів контролю.
- Можливості для вдосконалення: впровадження додаткових внутрішніх аудитів, розширення програм навчання персоналу, використання сучасних ІТ-рішень для контролю.
- Загрози: ризики шахрайства або помилок через людський фактор, зміни у законодавстві, які потребують адаптації внутрішніх процедур.

SWOT-аналіз системи внутрішнього контролю ТОВ «Роад Констракшн» наведений в таблиці 3.7.

Система внутрішнього контролю ТОВ «Роад Констракшн» загалом відповідає сучасним вимогам, забезпечує базовий рівень захисту активів і достовірність облікової інформації.

Проте існують можливості для її вдосконалення через додаткові аудити, підвищення кваліфікації персоналу та активніше використання ІТ-технологій. SWOT-аналіз дозволяє визначити пріоритетні напрямки розвитку внутрішнього контролю та знизити потенційні ризики для підприємства.

Таблиця 3.7 – SWOT-аналіз системи внутрішнього контролю

Категорія	Опис
Сильні сторони	- Чітка структура обов'язків та відповідальності; - Автоматизація основних облікових процесів; - Наявність регулярного контролю фінансових операцій; - Впроваджені основні політики та регламенти.
Слабкі сторони	- Недостатньо документовані процедури для окремих процесів; - Обмежене навчання персоналу щодо контролю та ризиків; - Відсутність повного контролю над неформальними процесами.
Можливості	- Впровадження додаткових внутрішніх аудитів; - Розширення навчальних програм для співробітників; - Використання сучасних ІТ-рішень для моніторингу та контролю; - Оптимізація бізнес-процесів через автоматизацію.
Загрози	- Ризик шахрайства або помилок через людський фактор; - Зміни законодавства, що потребують швидкої адаптації; - Нестабільна економічна ситуація, яка може вплинути на фінансові потоки.

Джерело: узагальнено автором

Для ТОВ «Род Констракшн» доцільно посилити управління технічною експлуатацією шляхом:

- використання комп'ютеризованих систем планування та контролю ремонтів (впровадження ТРМ-підходу);
- підвищення частки лізингових оновлень техніки;
- застосування систем GPS-моніторингу для оптимізації маршрутів та скорочення витрат пального;
- формування програми технічного переоснащення на основі аналізу життєвого циклу машин.

Додатковий ефект може бути досягнутий за рахунок удосконалення організації праці та мотивації персоналу. Трудові ресурси залишаються ключовим фактором якості дорожніх робіт.

Важливо забезпечити:

- гнучке матеріальне стимулювання, пов'язане з результатами діяльності;
- посилення відповідальності за виконання виробничих планів;
- підвищення кваліфікації працівників засобами безперервного професійного навчання;
- системи мотивації для співробітників;
- впровадження автоматизованих систем табелювання та обліку робочого часу.

Невід'ємним компонентом ефективності виробництва є удосконалення управлінського обліку, який має забезпечувати повну, достовірну та оперативну інформацію про витрати виробництва.

На сьогодні важливо зміцнити роль управлінського обліку у прийнятті рішень за допомогою:

- чіткого розмежування витрат за центрами відповідальності;
- застосування методів калькулювання за об'єктами будівництва, етапами робіт або дорожніми ділянками;
- ширшого використання аналітичних методів: CVP-аналізу, маржинального підходу, аналізу беззбитковості;
- удосконалення внутрішньої звітності, її уніфікації та автоматизації.

Окремої уваги потребує розвиток контролінгу на підприємстві, який сприятиме підвищенню прозорості витрат, запобіганню необґрунтованим витратам та встановленню економічно обґрунтованих норм споживання ресурсів.

Для підвищення інформатизації бізнес-процесів доцільно впровадити сучасні ERP-системи, що інтегрують бухгалтерський, виробничий, управлінський облік, а також забезпечують:

- автоматичне формування калькуляцій,
- контроль бюджетів та лімітів витрат,
- облік за номенклатурою ресурсів і маршрутами робіт,
- аналіз фактичних відхилень від планових показників.

Цифрова трансформація є шляхом до підвищення оперативності управлінських рішень та усунення людського фактору, що особливо важливо у процесах дорожнього будівництва, які здійснюються в різних місцевостях і мають високу мобільність.

Серед додаткових шляхів підвищення ефективності виробничої діяльності варто виділити:

- розширення послуг на ринку, участь у державних тендерах, диверсифікація діяльності (мости, благоустрій територій, промислове будівництво);
- застосування екологічних технологій, що дає змогу знижувати витрати та підвищувати репутаційну вартість підприємства;
- підвищення інвестиційної привабливості через стабільні показники рентабельності;
- запровадження Lean-підходів для скорочення втрат у виробничих процесах;
- поліпшення фінансової дисципліни, включно з аналізом ліквідності, оборотності активів і навантаженням кредитного капіталу.

Завдяки впровадженню розглянутих заходів очікується покращення таких ключових показників діяльності ТОВ «Роад Констракшн»:

- зниження собівартості будівельних робіт на 7–12%;
- збільшення рентабельності робіт на 3–5%;
- скорочення тривалості виробничих циклів на 10–15%;
- зростання продуктивності праці на 8–12%;
- зниження витрат на ремонт техніки до 10%;
- підвищення точності планово-кошторисних розрахунків.

Запровадження сучасних підходів до управління витратами підвищить здатність підприємства своєчасно адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури, забезпечити економічно ефективне використання ресурсів і зміцнити фінансові результати.

Отже, підвищення ефективності виробничої діяльності та вдосконалення обліку на базі ТОВ «Роад Констракшн» повинні здійснюватися комплексно, охоплюючи технічні, організаційні, фінансові та інформаційні аспекти управління. Такий підхід дозволить:

- забезпечити конкурентоспроможність підприємства в умовах зростання вимог до якості інфраструктурних проєктів;
- гарантувати раціональне використання трудових, матеріальних та технічних ресурсів;
- створити інформаційну основу для прийняття стратегічних управлінських рішень;
- досягти довгострокового економічного зростання та фінансової стабільності.

Комплекс запропонованих заходів є реалістичним до впровадження у діяльність ТОВ «Роад Констракшн» і буде сприяти підвищенню результативності виробництва, зміцненню рентабельності проєктів, ефективному управлінню витратами та вдосконаленню системи управління підприємством.

ВИСНОВКИ

У результаті проведених досліджень при підготовці та написанні кваліфікаційної роботи, нами були зроблені наступні висновки:

1. На нашу думку, ефективність виробництва у будівельній галузі слід розглядати як результат раціонального використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів у процесі виконання будівельних робіт та надання послуг. Вона проявляється у співвідношенні досягнутих виробничо-економічних результатів і понесених витрат та є ключовим орієнтиром для оцінки результативності діяльності підприємства. Аналіз ефективності виробництва дає змогу виявити резерви підвищення продуктивності, оптимізації витрат і забезпечення стабільного розвитку будівельних підприємств.

2. Провівши власні дослідження підходів сучасних науковців щодо трактування змісту поняття «ефективність виробництва», нами ідентифіковано їх різноманітність і багатогранність, що свідчить про відсутність єдиного універсального підходу до визначення даної категорії. Аналіз наукових позицій показує, що ефективність виробництва розглядається як складне економічне явище, яке поєднує результати виробничої діяльності та рівень використання ресурсів, що є особливо актуальним для підприємств будівельної галузі.

3. Управління ефективністю виробництва є критично важливим аспектом функціонування будь-якого підприємства, зокрема у будівельній галузі, оскільки воно безпосередньо впливає на рівень витрат, фінансові результати та конкурентоспроможність суб'єкта господарювання. Недостатня увага до аналізу та контролю показників ефективності виробничої діяльності може зумовлювати виникнення широкого кола проблем, пов'язаних із нераціональним використанням ресурсів, зростанням собівартості та зниженням результативності виконання будівельних робіт.

4. Предметом дослідження та обговорення науковців і практиків упродовж тривалого часу залишаються різні аспекти аналізу ефективності виробництва, зокрема в умовах трансформаційних процесів та нестабільного економічного

середовища. Для підприємств будівельної галузі питання оцінювання та підвищення ефективності виробничої діяльності набувають особливої актуальності в сучасних умовах, оскільки вони безпосередньо впливають на фінансову стійкість, конкурентоспроможність і можливості розвитку.

З одного боку, низький рівень ефективності виробництва призводить до зростання витрат, зниження рентабельності та обмеження інвестиційних можливостей підприємств. З іншого боку, впровадження дієвих методів обліку й аналізу ефективності виробничих процесів дає змогу своєчасно виявляти внутрішні резерви, оптимізувати використання ресурсів і підвищувати результативність діяльності. Для будівельних підприємств аналіз ефективності виробництва виступає важливим інструментом обґрунтування управлінських рішень та забезпечення сталого функціонування в умовах підвищених економічних викликів.

5. Товариство з обмеженою відповідальністю «Рoad Констракшн», котре обрано в якості об'єкта дослідження при виконанні кваліфікаційної роботи створене з метою забезпечення підприємств, установ, організацій та населення якісними дорогами, бетоном та виробами з них.

Основні види діяльності: будівництво доріг і автострад; виготовлення виробів із бетону для будівництва; підготовчі роботи на будівельному майданчику.

Основна продукція суб'єкта господарювання ТОВ «Рoad Констракшн» це будівництво доріг (75%), ямковий ремонт доріг (23%) та інші види робіт (2%).

Основні економічні показники підприємства підтверджують зростання як чистого доходу, так і собівартості реалізації.

В ТОВ «Рoad Констракшн» чистий фінансовий прибуток у 2024 році у порівнянні з 2022 роком збільшився на 214,2тис. грн., це відбулося за рахунок потреби в будівництві нових доріг.

6. Програмне забезпечення «BAS-Бухгалтерія», є комплексним інструментом, що забезпечує автоматизацію обліку та аналізу виробничої діяльності підприємства, зокрема у будівельній галузі. Воно дає змогу здійснювати облік витрат і результатів виробництва, формувати аналітичні показники, необхідні для оцінки ефективності використання ресурсів, а також підтримувати процес

прийняття управлінських рішень. Зазначений програмний продукт за відносно короткий період функціонування на ринку довів свою результативність, оскільки запропоновані рішення повністю відповідають чинному законодавству України та базуються на передовому досвіді діяльності вітчизняних підприємств, що сприяє підвищенню ефективності виробництва.

7. Облік витрат на виробництво здійснюється на підставі первинних облікових документів, у яких відображаються фактичні обсяги виконаних робіт, використаних матеріалів, машинного часу та інших виробничих ресурсів. Такі документи формуються окремо за кожним структурним підрозділом або об'єктом будівництва та наприкінці звітного періоду подаються до планово-економічного відділу, де здійснюється їх узагальнення, аналіз і розподіл витрат з метою формування виробничої собівартості.

Використання сучасного програмного забезпечення забезпечує ефективну обробку та візуалізацію значних обсягів інформації, що підвищує точність розрахунку собівартості виробництва та якість обліково-аналітичного забезпечення аналізу ефективності виробничої діяльності.

8. У програмі «BAS-Бухгалтерія», яка використовується підприємством для автоматизації обліку виробничої діяльності, передбачено функціональні блоки з обліку витрат та калькулювання собівартості. Вбудовані інструменти дають змогу автоматизувати розподіл прямих і непрямих витрат, облік матеріальних ресурсів, виконаних робіт і накладних витрат відповідно до вимог чинного законодавства України та облікової політики підприємства.

Сформована система обліку створює надійну інформаційну базу для аналізу ефективності виробничої діяльності, прийняття управлінських рішень та пошуку резервів зниження собівартості продукції, що є важливим чинником підвищення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах господарювання.

9. Подальша уніфікація бухгалтерського обліку відповідно до національних і міжнародних стандартів є об'єктивно необхідною та неминучою, що особливо актуально для підприємств будівельної галузі. Це зумовлює потребу вдосконалення національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку з

метою їх гармонізації з міжнародними вимогами, оскільки застосування МСФЗ сприяє підвищенню прозорості облікової інформації, покращенню якості обліково-аналітичного забезпечення та створює передумови для більш обґрунтованого аналізу ефективності виробництва і посилення інтеграції в глобальний економічний простір.

10. Підвищення ефективності виробничої діяльності у дорожньому будівництві є одним із ключових факторів посилення конкурентоспроможності підприємств галузі, особливо в умовах значного зростання обсягів відновлення дорожньої інфраструктури України. ТОВ «Рoad Констракшн», як підприємство, що надає послуги з будівництва та ремонту автомобільних доріг, потребує системного вдосконалення підходів до організації виробництва, управління витратами та облікової політики, що забезпечить досягнення стратегії сталого розвитку, зміцнення фінансової стабільності та оптимізацію використання ресурсів.

Одним із найважливіших напрямів розвитку являється оптимізація витрат і підвищення їх контрольованості.

Важливою умовою підвищення економічної ефективності діяльності є модернізація технічного парку та зростання рівня механізації виробничих процесів. Будівельні машини та обладнання є матеріальною основою виробничої потужності підприємства, а їх знос безпосередньо впливає на продуктивність, якість робіт та тривалість виробничих циклів. Значні простої техніки ведуть до збільшення умовно-постійних витрат у розрахунку на одиницю продукції.

11. Запровадження, запропонованих в роботі, сучасних підходів до управління витратами підвищить здатність підприємства своєчасно адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури, забезпечити економічно ефективно використання ресурсів і зміцнити фінансові результати.

Отже, підвищення ефективності виробничої діяльності та вдосконалення обліку на базі ТОВ «Рoad Констракшн» повинні здійснюватися комплексно, охоплюючи технічні, організаційні, фінансові та інформаційні аспекти управління.

Комплекс запропонованих заходів є реалістичним до впровадження у діяльність ТОВ «Рoad Констракшн» і буде сприяти підвищенню результативності

виробництва, зміцненню рентабельності проєктів, ефективному управлінню витратами та вдосконаленню системи управління підприємством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Т. В., Распопова Ю. О., Волященко І. О. Удосконалення методичного підходу до організації обліку витрат виробництва. *Сталий розвиток економіки*. 2022. №2 (53). С. 107–114.
2. Голов С. Ф. Управлінський облік як інформаційна основа прийняття управлінських рішень. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2019. №6. С. 3–9.
3. Грибова А.О. Особливості формування собівартості підприємствбудівництва. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації : матеріали IV Міжнародноїнауково-практичної конференції (м. Суми, 18 листопада 2025 р.) / за ред.проф. Назаренка О.В.* Суми: СНАУ, 2025. 368 с. (С. 34-36).
4. Грибова А.О., Гордієнко М.І. Роль управлінського обліку для підприємств будівельної галузі України в сучасних умовах. *Світ наукових досліджень. Випуск 45: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 21-22 жовтня 2025 р.) / за ред. : О. Патряк та ін. ГО «Наукова спільнота», WSZIA w Opolu.* Тернопіль: ФОП Шпак В.Б. 2025. 174 с. (С. 17-20). URL: <https://www.economy-confer.com.ua/art/20/144/1845/0/> (дата звернення 28.11.2025).
5. Дозвільні документи на будівництво. URL: <https://www.gilkahub.com/building-permit> (дата звернення 02.11.2025).
6. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники. URL: https://pidru4niki.com/1081080639925/politekonomiya/efektivnist_virobnitstva_sutnist_ekonomichni_sotsialni_pokazniki (дата звернення 09.12.2025).
7. Ефективність як економічна категорія. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1727> (дата звернення 21.11.2025).
8. Краєвський В. М., Колісник О. П., Гуріна Н. В. Бухгалтерський облік: практичний посібник. 2021. URL: <https://dpu.edu.ua/kafedra-pravookhoronnoi-diialnosti?view=article&id=1790> (дата звернення 05.11.2025).

9. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт: наказ Держбуду України від 07.05.2002 № 81 / Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va081509-02#Text> (дата звернення 14.11.2025).

10. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: наказ Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 року №20. Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення 12.11.2025).

11. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти»: наказ Міністерства фінансів України від 28 квітня 2001 року №205. Міністерство фінансів України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0433-01?utm_source=chatgpt.com#Text (дата звернення 12.11.2025).

12. Національний стандарт ДСТУ Б Д.1.1-1:2013: наказ від 05 липня 2013 року №293. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0293858-13#Text> (дата звернення 26.11.2025).

13. Облік розрахунків із замовником (забудовником) і субпідрядниками. URL: <https://buklib.net/books/30677/> (дата звернення 02.11.2025).

14. Петрик О. А. Економічний аналіз ефективності діяльності підприємств. *Економічний аналіз*. 2020. №1. С. 56–62.

15. Питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів: постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 461. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/461-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення 19.11.2025).

16. Правила складання кошторисної документації і визначення базисної та розрахункової кошторисної вартості будівництва (ДБН IV-16-98, частина I): наказ Держбуду України від 16 січня 1998 р. №4. Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0004241-98#Text> (дата звернення 07.11.2025).

17. Про затвердження Методики визначення вартості дорожніх робіт та послуг щодо визначення вартості нового будівництва, реконструкції, ремонтів та експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування: наказ Міністерства інфраструктури України від 07 лютого 2022 року №753. Міністерство інфраструктури України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0753733-22?utm_source=chatgpt.com#Text (дата звернення 27.11.2025).

18. Собівартість будівництва: визначаємо по-новому. URL: <https://online.dtki.ua/2011/12/39988> (дата звернення 03.12.2025).

19. Собівартість продукції підприємства: приклад розрахунку. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/8477-sobvartst-produkts-pdprimstva> (дата звернення 08.11.2025).

20. Статистика собівартості продукції. URL: <https://studfile.net/preview/7329571/> (дата звернення 04.11.2025).

21. Теоретична сутність категорій «енергетична ефективність» та «енергетична ефективність у рослинництві». URL: https://eapk.com.ua/web/uploads/pdf/eapk_2018_10_p_5_125-86-95.pdf (дата звернення 02.12.2025).

22. Типові форми первинних документів з обліку в будівництві. (Типові форми № КБ-2в, КБ-3): наказ Державного комітету статистики України і Державного комітету України з будівництва та архітектури від 21 червня 2002 року №237/5. Державний комітет статистики України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0237202-02?utm_source=chatgpt.com#Text (дата звернення 01.12.2025).

23. Ткаченко Н. М. Облік і аналіз витрат у виробничих галузях економіки. *Вісник КНТЕУ*. 2019. №2. С. 85–92. (дата звернення 10.11.2025).

24. Туризм, інфраструктура, економіка: на що впливає якість доріг? URL: https://zaxid.net/blogi_tag50977/ (дата звернення 01.12.2025).

25. Хринюк О. С., Гримашевич Т. І. Методичні питання оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2021. №18. С. 45–51.

26. Chen Y., Xu X., Zhang L. Cost accounting and efficiency analysis in smart manufacturing systems. *Journal of Manufacturing Systems*. 2022. Vol. 65. P. 240–251. (дата звернення 08.11.2025).
27. Jayusman S. F., Harahap W. S. M., Lubis R. H., Qohirie M. I., Purnama S. Financial efficiency: an analysis of accounting recording systems in food sector MSMEs. *International Journal of Economics Development Research*. 2025. Vol. 6, №6. (дата звернення 03.12.2025).
28. Mamatkulov A. K. Improving accounting data for cost analysis in the sustainable development of recycling enterprises. *Journal of Management and Economics*. 2024. Vol. 5, №4. P. 84–97. (дата звернення 05.11.2025).
29. Olawale Y. A., Sun M. Cost and time control of construction projects: inhibiting factors and mitigating measures. *Engineering, Construction and Architectural Management*. 2019. Vol. 26, №2. P. 218–236. (дата звернення 02.12.2025).
30. Özyürek H. Cost accounting: insights and possible future directions. *Trends in Business and Economics*. 2024. Vol. 38, Iss. 4. P. 193–201. (дата звернення 08.11.2025).

ДОДАТКИ